

PINNGORTITAMUT INUNNULLU

Nunarsuaq tamakkerlugu isumaqatigiissut ataatsimut angujartuaarlugu

Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik,
pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerannik
aamma piujuartitsisumik atuinermut anguniakkanut
nutaanik pilersitsinermi inuusuttunik peqataatitsineq

Pinngortitamut inunnullu

Nunarsuaq tamakkerlugu isumaqatigiissut ataatsimut angujartuaarlugu

Nord 2019:060

ISBN 978-92-893-6419-5 (PDF)

ISBN 978-92-893-6420-1 (EPUB)

<http://doi.org/10.6027/NO2019-060>

© Nunat Avannarliit suleqatigiinnerat 2019

Ilusilersornera: Gitte Wejnold, Louise Jeppesen, Erling Lynder

Assiliartalersuisut: Unsplash.com

Nunat Avannarliit suleqatigiinnerat

Nunat Avannarliit suleqatigiinnerat tassaavoq nunarsuarmi nunap ilaani suleqatigeeriaatsit annerpaat ilaat. Suleqatigiinnermi ilaapput Danmark, Finland, Island, Norge aamma Sverige, kiisalu Savalimmiut, Kalaallit Nunaat aamma Åland.

Nunat Avannarliit suleqatigiinnerat naalakkersuinikkut, aningaasaqarnikkut kultureqanikkullu tunngaveqarpoq, tassaallunilu Europami aamma nunat assigiinngitsut akornanni suleqatigiinnermi pingaarutilittut ilaasoq.

Nunani Avannarlerni ataatsimoornerup Europami nukittuumi Nunat Avannarliit nukittuut sulissutigaa. Nunat Avannarliit suleqatigiinnerisa silarsuarmi avatangiisini nunat avannarliit nunallu ilaani soqutigisat naleqartitalu nukittorsarnissaat kissaatigaat. Nunat akornanni ataatsimoorussatut naleqartitat tassaapput nunarsuarmi nunap ilaani nutaaliørnerpaatut unammillersinnaalluørnerpaatullu Nunat Avannarliit inissisimaffigisaannik nukittorsaaqataasut. Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisoqatigiit.

Nunat Avannarliit suleqatigiinnerat

Nordens Hus

Ved Stranden 18

1061 København K

www.norden.org

Nunat avannarliit saqqummersitaannik nittartakkami aallerit imaluunniit qinnuteqarit:

www.norden.org/nordpub

SAKKUUSIVIK

PINNGORTITAMUT INUNNULLU

Nunarsuaq tamakkerlugu isumaqatigiissut ataatsimut angujartuaarlugu

Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik,
pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerannik
aamma piujuartitsisumik atuinnermut anguniakkanut
nutaanik pilersitsinermi inuusuttunik peqataatsineq

Allagaqartut: Christian Prip (Fridtjof Nansenip Institutia, Norge), Thor Hjarsen (WWF: Pinngortitap pillugu nunarsuaq tamakkerlugu sulaniaqatigiiffik, Danmark), Bjørn Bedsted (Fonden Teknologi Rådet, Danmark) aamma Mette Gervin Damsgaard (Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivi).

Aaqqissuisutut ataatsimiititaliat: Mette Gervin Damsgaard (Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivi), Eva Juul Jensen (Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffiat), Sigga Jacobsen (Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffiat), Melina Sakiyama (Global Youth Biodiversity Network), Tine Svendsen (Den Grønne Studenterbevægelse), Gustaf Zachrisson (Swedish Society for Nature Conservation/Naturskyddsföreningen-imit ilinniarnerninut atatillugu suliffimmiittoq), Karolina Lång (Nunat Avannarliit Inuusuttunut Siunnersuisoqatigiiffiat), Nicholas Kujala (Nunat Avannarliit Inuusuttunut Siunnersuisoqatigiiffiat), Elva Hrönn Hjartardóttir (Nunat Avannarliit Inuusuttunut Siunnersuisoqatigiiffiat), Annika Lepistö, Lovisa Roos (Fältbiologerna Sverige), Monika Skadborg (Danskit Silap pissusiata allanngoriartornera pillugu Siunnersuisoqatigiiffiat), Ann-Katrine Garn (Siulittaasoq – IUCN National Committee of Denmark) aamma Christa Elmgren (UNR)

"Uumassusillit
assigiinngissitaarnerat
pillugu
isumaqatigiissummik
nutaamik,
kinguaariit akornanni
naapertuilluarnissamik
periarfissaqarpugut.
Ataatsimoorluta nipimik
pissaanilimmik ataatsimik
nipeqarluta, aallartitta."

GUSTAF ZACHRISSON, SWEDISH SOCIETY FOR NATURE
CONSERVATION/NATURSKYDDSFÖRENINGEN-IMIT
ILINNIARNERMINUT ATATILLUGU SULIFFIMMIITTOQ

Imarisai

- 6 PINNGORTITAMUT INUNNULLU ISUMAQATIGIISSUT NUTAAQ
- 11 Ataatsimiinneq 1
UUMASSUSILLIT ASSIGIINNGISSITAARNERANNIK ANNAASA-
QARNEQ – SUNA ANNAANEQARSINNAAVA?
22 APEQQUTIT
- 25 Ataatsimiinneq 2
UUMASSUSILLIT ASSIGIINNGISSITAARNERAT PILLUGU
NUNARSUAQ TAMAKKERLUGU ANGUNIAKKAT
34 APEQQUTIT
- 37 Ataatsimiinneq 3
INUUSUTTUT PEQATAANERAT AAMMA AKISUSSAAFFIAT
39 APEQQUTIT
- 41 Ataatsimiinneq 4
UUMASSUSILLIT ASSIGIINNGISSITAARNERISA AAMMA
SILAP PISSUSIATA ALLANNGORIARTORNERATA
AKORNANNI ATAQATIGIINNEQ
47 APEQQUTIT
- 49 Ataatsimiinneq 5
PINNGORTITAMUT ISUMAQATIGIISSUTIP NUTAAP
ATORTUULERSINNEQARNISSAANUT SAKKUUTIT
52 APEQQUTIT
- 54 Innersuussinermi ataatsimiinneq
- 55 ILANNGUSSAQ APEQQUTIT
NALILERSUINERMI ATAATSIMIINNEQ

**Atuagaq najoqqutassaq: Inuusuttunik tusarniaanermik
aaqqissuinnermut**

**Pinngortitamut inunnullu Nunarsuaq tamakkerlugu
isumaqatigiissut ataatsimut angujartuaarlugu**

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:norden:org:diva-5689>

Pinngortitamut inunnulu isumaqatigiissut nutaaq

Sakkuusivimmik ilisaritsitsineq

Sunaana?

Uumassusilinnik assigiinngisitaartunik aamma pinngortitami pissuseqatigiinnik ataqatigiinnik illersuinissamut piujuartitsisumillu atuinnermut anguniakkanut nutaanut inuusuttunik peqataatitsinnermut sakkuusivimmut matumunnga tikilluarit, taamalu nunarsuaq tamakkerlugu pinngortitamut inunnulu isumaqatigiissumut nutaamut! Sakkuusivik una, pinngortitamut inunnulu nunarsuaq tamakkerlugu isumaqatigiissutip nutaap ineriartortinneqarnissaanut inuusuttunut allanullu inuusuttunik peqataatitserusuttunut atugassatut suliarineqarpoq. Kinaluunniit inuusuttunik tusarniaanermik aqqissuinissamik, aqqutissiuinissamik aamma peqataatitsinissamik kissaateqartoq sakkuusivimmik atuinnissamut tikilluaqquneqarpoq. Inernerit aalajangiisartunut, inunnut tamanut aamma atorfeqarfinnut naleqquttunut paasissutissiisutiqeqassapput aamma nunarsuarmi inuusuttut suliniaqatigiiffianut annerusumut ilaassapput.

Naatsorsuutigineqarpoq pinngortitamut inunnulu isumaqatigiissut nutaaq 2020-p naanerani akuerineqarumaartoq. Suliap ingerlanera aamma inuusuttunik peqataatitsineq pillugu sulit paasissutissanut inussiarnersumik innersuussissutit tulluuttut takukkit.

Nunarsuaq tamakkerlugu suliap ingerlanera pillugu sulit paasissutissanut inussiarnersumik takuuk <https://www.cbd.int/conferences/post2020>

Nunarsuaq tamakkerlugu Inuusuttut Uumassusillit assigiinngisitaarnerat pillugu Attaveqarfiat pillugu sulit paasissutissanut inussiarnersumik takuuk <https://www.gybn.org/>

Inuusuttunik tusarniaanerp qanoq aqqissuunneqarnissaa pillugu sulit ilitseruunneqarnissamut inussiarnersumik takuuk *Manual for organizing youth consultations – Together towards a global deal for nature and people* - <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:norden:org:diva-5689>

Sakkuusiviup matuma atuarnertigut, apeqqutitta akineratigut aamma nuna tamakkerlugu workshopini ataatsimiinnernilu ingerlanneqartussani peqataanikkut, illit ikiuussinnaavutit nipippit naalakkersuisunit aamma aalajangiisartunit allanit tusarneqarnissaata qulakkeerneqarneranut.

Una ilinnut, ikinngutinnut aamma attaveqarfinnut, maannakkut nunarsuaq tamakkerlugu uumassusillit assigiinngisitaarnerat pillugu isumaqatigiinniarnernut peqataanissamut aamma tuniseqataanissamut periarfissaavoq.

**Neriuppugut, tassunga
peqataajumaartutit
pimoorussillutillu.
Pisariaqartinneqarpoq
– pissutigalugu
illit aamma
siunissarigakku.**

Suna annaaneqarsinnaava?

Umassusillit assigiinngissitaarnerat, ilagalugit pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerat, umassusillit aamma kingornuttakkanik isumalluutit, taakku nunarsuaq tamakkerlugu issittup avannaaniit kiattorsuarmi orpippassuarnut aamma koraalini ikkanninnguuttunit imarpissuarnut, ikiliartorput. Inuit ilaasa oqaatigaat, nunarsuatta ummassusilinnik piuneerussinerit arfinilissaat, ukiut 65 mio. miss. matuma siora piuneerussinermut assersuunneqarsinnaasoq nallertussanngoraa, tassani dinosaurit piuneerupput. Ullumikkut ummassusillit nujuartat, "pinngortitamit" piuneerunneqarnermit 100-1.000-riaammik sukkanerullutik nungukkiartortut misigaarput. Maannakkut tamanna inunnit piliaavoq.

Tamanna nunarsuaq tamakkerlugu unammillernartuuvoq, silap pissusiata allanngoriartorneratut annertussuseqartoq. Umassusilinnik aamma pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerannik annaasaqarutta, taakku uteqqinngisaannassapput.

Nunat, Naalagaaffiit Peqatigiit Umassusillit Assigiinngiaartuunissaat pillugu Isumaqatigiissutaannik (CBD) atsiorsimasut, Kunningimi Kinami oktobari 2020-mi, ummassusillit nungukkiartornerat aamma uumaffiit pinngortitamilu pissuseqatigiit ataqatigiissut piuneerukkiartornerat illuanut

saatinniarlugu, nunarsuaq tamakkerlugu pinngortitamut isumaqatigiissut isumaqatigiissutiginiarlugu naapinniarput. Sakkuusivimmik matuminnga tunngaveqartumik suliat inerner, suliap ingerlanerani tassani toqqaannartumik atorreqassapput.

Nunarsuaq tamakkerlugu pinngortitamut isumaqatigiissummut angusaqarusunnerup qaffasissusaata, siunissami kinguaariit inuussutissarsiutissaat aamma pinngortitap qanoq issusaa sunniuteqarfigissavaa. Taamaammat pingaaruteqarluinnarpoq isumaqatigiissummut taamaattumut inuusuttut oqaaseqarnissaat, isumassarsiaminnik aamma ilisimasaminnik tunniussinissaat, ilagalugit uumassusillit assigiinngissitaarnerisa illersorneqarnissaannut anguniakkanik nutaanik oqaasertaliinissaq.

Sooq nunarsuaq tamakkerlugu uumassusillit assigiinngissitaarnerannut anguniakkanik pisariaqartitsivugut?

Uumassusillit Assigiinngiartaunissaat pillugu Isumaqatigiissut (CBD) 1992-mi pilersinneqarsimavoq, uumassusillit assigiinngissitaarnerisa illersornissaat aamma pinngortitami pissuseqatigiit ataqtigiit atatiinnarnissaat siunertarlugu. Uumassusillit assigiinngissitaarnerat illersorniarlugu aamma pijuartitsisumik aqutsiniarluni ilungersortoqarluartoq, nalilersuinerit ersersippaat, ullorissami angalasumi Nunarsuarmi, uumassusillit assigiinngissitaarnerannik annaasaqarnermik aamma pinngortitami pissuseqatigiit ataqtigiinnik piuneerutsitsinermik, nunarsuaq unitsitsinngilluinnartoq.

Tamanna NP-ip siaruarteriffianit, uumassusillit assigiinngissitaarnerat aamma pinngortitami pissuseqatigiit ataqtigiit pillugit, IPBES, Nunarsuarmi Nalilersuineri Nalunaarusiami maaji 2019-imeersumit kingullermit (<https://www.ipbes.net/global-assessment-report-biodiversity-ecosystem-services>) uppersarnerqarpoq.

2010-mi CBD-imi Naalagaaffiit atsiorsimasut 196-it, iliuusissanut killissarititamik torrallatamik aamma uumassusillit assigiinngissitaarnerannut anguniakkanik 20-nik – Aichimi anguniakkatut taaneqartartunik akuersissuteqarput. Iliuusissanut pilersaarut Uumassusillit assigiinngissitaarnerannut Iliuusissatut Pilersaarut 2011-20-sut taaneqartarpoq.

Taamaattoq, Aichimi anguniakkat pioreersut 2020-mi atorunnaassapput aamma Pinngortitamut Inunnullu Isumaqatigiissut nutaaq, nutaanik anguniagalik 2020-mi atulersinneqassaaq

Sakkuusivik una qanoq atorreqassava?

Annertuumik aamma peqataasunik tunngaveqartumik nunarsuaq tamakkerlugu isumaqatigiissutip nutaap oqaasertaliornissaanut suliap ingerlanerani, illit peqataassaatit.

Sakkuusiviup, uumassusillit assigiinngissitaartuunerat pillugu, Uumassusillit Assigiinngissitaartuunissaat pillugu Isumaqatigiissut qanoq ingerlanersoq, aamma qanoq atortuulersinneqarnersoq pillugu paasissutissanik piviusunik malittarinnettunik pilersussavaatit. Uumassusillit assigiinngissitaartuunerinut

**Inunnut Pinngortitamullu
isumaqatigiissutip
nutaap
oqaasertaliornissaanut
ikiuunnissat aamma
anguniakkanik nutaanik
aalajangiinissamut
illit isummat
pisariaqartipparput.**

anguniakkat nutaat aalajangiunnissaannut attuumassuteqartut, sammisat pingaarnert aamma akunnattoorfiit eqqartorneqartussat pillugit, ataatsimut isiginninneq aamma ilanngunneqarsimavoq.

Sakkuusivimmi "ataatsimiinneq" tamakkerlutik, tunngaviumik paasissutissanik, apersuinermi immersugassamik malitseqartumik ilaqarput. Apeqqutit pingaarnersiutinut aamma ajornartorsiutinut ilisimaneqartunut attuumassuteqarput, aamma taakkua pillugit ilitersuunneqarumaarputit. Akissutigisatit tamakkerlugit sulit isilerneqarsinnaapput SOOQ? akineratigut imaluunniit *apeqqutit annertunerusumik nassuiarnerisigut*.

Akissutigut qanoq nassiutissavagut?

Nunat Avannarliit ilaanni nunaneersuuguit (Kalaallit Nunaat, Åland, Island, Sverige, Savalimmiut, Finland, Norge imaluunniit Danmark), inussiarnersumik akissutitit uunga **youthinput@us.fo** nassiutikkitt.

Akissutigut qanoq atorineqassappat?

Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivi (NAS) aamma Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffiat (NAMS) sakkuusivimmut matumunnga akisussaapput, aamma Nunat Avannarliit iluani nunanit, workshopinit ingerlanneqarsimasunit nalunaarusiat katersorniarpaat aamma suliariniarpaat.

Nalunaarusiaq eqikkaasoq, inuusuttut Nunarsuaq tamakkerlugu Pinngortitamut Inunnullu Isumaqatigiisummut siunnersuutaannik imaqartoq, Nunat Avannarliit iluani nunat tamakkerlugit inuusuttunik tusarniaanerit inernerit tunngavigalugit suliarineqassaaq. Nalunaarusiaq eqikkaasoq, Nunat Avannarliit Inuusuttunut aallartitaanniit Nunat Avannarliit iluani nunanit sinniisunit, Pinngortitamut Inunnullu aamma Uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu Isumaqatigiisummut nutaamut isumaqatiginninniarnermi toqqaannartumik atorineqassaaq.

Nalunaarusiaq eqikkaasoq aamma Nunaat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffiannut aamma Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivinut saqqummiunneqassaaq.

Nalunaarusiaq eqikkaasoq internet aqqutigalugu pissarsiarineqarsinnaa-sunngortinneqassaaq uani **www.norden.org**.

Inuit, Nunat Avannarliit avataanni inuusut, inuusuttunik tusarniaanermik aqqissuinissamik, aqqutissiuinissamik aamma peqataatitsinissamik kissaateqartut sakkuusivimmik atuinissaanut tikilluaqquneqarput. Inernerit aalajangiisartunut, inunnut tamanut aamma atorfeqarfinnut naleqquttunut paasissutissiisutigineqassapput, ilagalugu Uumassusillit assigiinngissitaartuunerat pillugu isumaqatigiissut aamma nunarsuarmi inuusuttut suliniaqatigiiffianut annerusumut ilaassaaq.

Sakkuusivimmut matumunnga kikkut sanatitsisuuppat?

Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivi aamma Nunaat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiiffiat, Nunat Avannarliit akornanni inuusuttut suleqatigalugit.

"1900-kkunniilli ulloq manna
tikillugu, nunami imaanilu
uumasut sukkatsikkiartortumik
nungukkiartornerisa procentinngorlugu
annertussusaat, quleriaammik
qaffakkiartorsimavoq, 1800-kkunnit
1900-kkunnut procentinngorlugu
annertussusaannut naleqqiullugu"

Ataatsimiinneq 1

**Uumassusillit
assigiinngissitaarnerannik
annaasaqarneq – Suna
annaaneqarsinnaava?**

Ataatsimiinneq 1

Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik annaasaqarneq – Suna annaaneqarsinnaava?

Uumassusillit assigiinngissitaarnerat sunaava?

Uumassusillit assigiinngissitaartuunerat imaluunniit naatsumik oqaatigalugu, uumassusillit

assigiinngissitaarnerat, tassaavoq inuunerup ataqatigiissitaarnera: ataqatigiinnermut aaqqissuussinerit uumassusillit tamarmik kingornuttakkanit aamma kromosominit,

BOKSI 1

Nunami imaanilu pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerat uumassusillit assigiinngissitaartorpasualik

Pinngortitami orpippassuit nunarsuatta qaavata pingajorarterutingajaa qalleqqavaa, aamma nunarsuup nunami uumassusillit assigiinngissitaarnerisa amerlanersaannut uumaffiupput.

- Missingersuutigineqarpoq, nunarsuarmi uumassusillit affai orpippassuaqarfiusuni, ingammik kiattorsuarmi orpippassuaqarfinni uumassusilinnik pisuujusuni nassaassaasut.
- Orpippassuit pingaarnertut, quassuttuutut, aamma pingaannginnertut imaluunniit ikkussukkatut taaneqartartut akornanni annertuumik assigiinngissuteqarpoq.
- Orpippassuit aamma nunarsuarmi inunmut piujuartitsisumik pinngortitami isumalluutit pingaarnersaat ilagaat, qisummik ikummatissatut, sanaartornermi atortussatut, pappialattut aamma qisuunngitsunik nioqqutissanik pilersuineri.
- Inuit 240 mio. missaat nunap ilaani orpippassualinni najugaqarput, aamma inuit 1.6 mia. tikingajallugit – nunarsuarmi inuit 25 %-ii sinnerlugit – inuussutissarsiornerminnut orpippassuarni isumalluutitik pisariaqartitsipput.

Koraalit ikkanninnguuttut immap orpippassuarai annertuumik uumassusillit assigiinngissitaarnerat eqqarsaatigalugu.

- Aalisagaqarfiupput, pinngortitami navianartorsiornermi illersuisuupput aamma silap pissusianik naleqqussaasuupput. Inuit mia. affai tikillugit koraalilik ikkanninnguuttunik aningaasarsiornikkut pisariaqartitsipput, soorlu imaattoq aalisarnermi aamma takornariaqarnermi.
- Inuit 200 mio. tikingajallugit uleruloornertut aamma mallinut illersuutissatut koraalilik ikkanninnguuttunik pisariaqartitsipput.
- Missingersuineq ataaseq naapertorlugu (2003), nunarsuarmi koraalilik ikkanninnguuttunit ukiumut ilanngaattissat ilanngaatigereerlugit iluanaarutit 29.8 mia. USD-iupput.
- Aningaasanit taakkunannga, takornariaqarneq aamma peqqissarneq/sunngiffimmi sukisaarsarneq 9.6 mia. USD-iupput, sinerissami illersuineq 9.0 mia. USD-iupput, aalisarneq 5.7 mia. USD-iupput, aamma uumassusillit assigiinngissitaarnerat 5.5 mia. USD-iupput. Taakku tassaapput toqqaannartumik iluanaarutit, kisianni aamma periarfissat assingusut pilersinneqassagaluarpata imaluunniit kingoraarsertariaqassagaluarpata, aningaasartuutit.

pupinnut, naasunut, uumasunut aamma nunami, tatsini imaanilu pinngortitami pissuseqatigiinni ataqatigiinnut tamanut, tunngavilersuisut: Tamakkerlutik imminnut ataqatigiipput aamma imminnut pisariaqartipput, katitigaasumik aamma assigiinngisitaartumik pinngortitami pissuseqatigiit imminnut ataqatigiinnerat aamma atassuteqarnerat ataqatigiissitaarnerni naassanngitsuni.

Ataqatigiissitaarnerit taakku allanngorartuartaupput, piffissap ingerlanerani allanngorartumik ineriartortut, kisianni ataqatigiimmik aaqqissuussinerup tatiginartuunera atatiinnarlugu, taanna nunarsuarmi matumani uumassusillit pisariaqatitaat tamakkerlugit pilersorneqarnissaannut akisussaavoq.

Uumassusillit assigiinngissitaartuunerat inuuneruvoq.

Ilisimatusarnermi uumassusillit assigiinngissitaartuunerat killiffinnut pingasunut nassuiaasersorneqartarpoq:

1. Pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerat (pinngortitami passussimanngitsut suussutsit tamakkerlugit, soorlu orpippassuit, inoqajuitsut, koraalit ikkanninnguuttut, il. il.)
2. Uumassusillit (uumassusilikkaat, attuumassusillit ataasiakkaarlutik assingusut kingornuttakkanik taartigiissinnaasut imaluunniit uumasut assigiinngitsut akornaminni kinguaassiorsinnaasut)
3. Kingornuttakkat assigiinngissitaartuunerat, (uumassusillit uumasooqatigiit nujuartat akornanni kingornuttakkat pillugit paasissutissat allanngorartut. Allanngorarnerup taassuma ineriartorneq ingerlappaa aamma tamanna allanngortunik kingornussanit, avatangiisini pissutsinit imaluunniit uumassusillit akornanni unammilleqatigiinnernit pissuteqarsinnaavoq.)

Uumassusillit assigiinngissitaarnerugaangata aamma allanngorarnerugaangata, taava uumassusillit assigiinngissitaarnerat annertunerusarpoq. Kiattorsuarmi sumiiffinni taamaammat, Issittumi sumiiffinnut naleqqiullugu, nalinginnaasumik uumassusillit assigiinngissitaarnerat annertunerusarpoq – kisianni sumiluunniit uumassusillit pinngortitami avatangiisini uumaffimminnut naleqqussarsimasarput, aamma ukiut millionillit ineriartornerup kingorna asseqanngitsumik imminnut atassuteqartarput.

Massa nunarsuaq tamakkerlugu uumassusilinnik assigiinngisitaartoqaraluartoq, nunarsuup qaava tamakkerlugu assigiimmik agguarsimanngillat. Sumiiffiit ilaat immikkut ittumik amerlasoorujussuarnik uumassusileqarput, massa allat uumassilippassuaqartut killilerujussuarmik agguataarsimasunik, taamaalillutik sumiiffimminni mikisuni uumaffiit aserortigaanerannut malussarissunngorlutik. Eriaginninnermi sumiiffiit taamaattut salliutinneqartariaqarput, taakku *uumassusillit assigiinngisitaartunut sumiiffiit immikkut pingaarutilinnik* taaneqartarput.

Assersuutitut, ilisimatuut nunarsuaq tamakkerlugu nunami imaanilu uumassusilinnut assigiinngissitaartunut sumiiffiit immikkut pingaarutillit suussusersimavaat, taakkunani qaqutigoortumik uumassusillit sumiiffimmi minnerusumi siaruarsimallutik eqiteruttut, maannakkut uumaffiinik immikkut ittumik annaasaqartoqarpoq.

Sooq uumassusillit assigiinngissitaarnerat pingaaruteqarpa

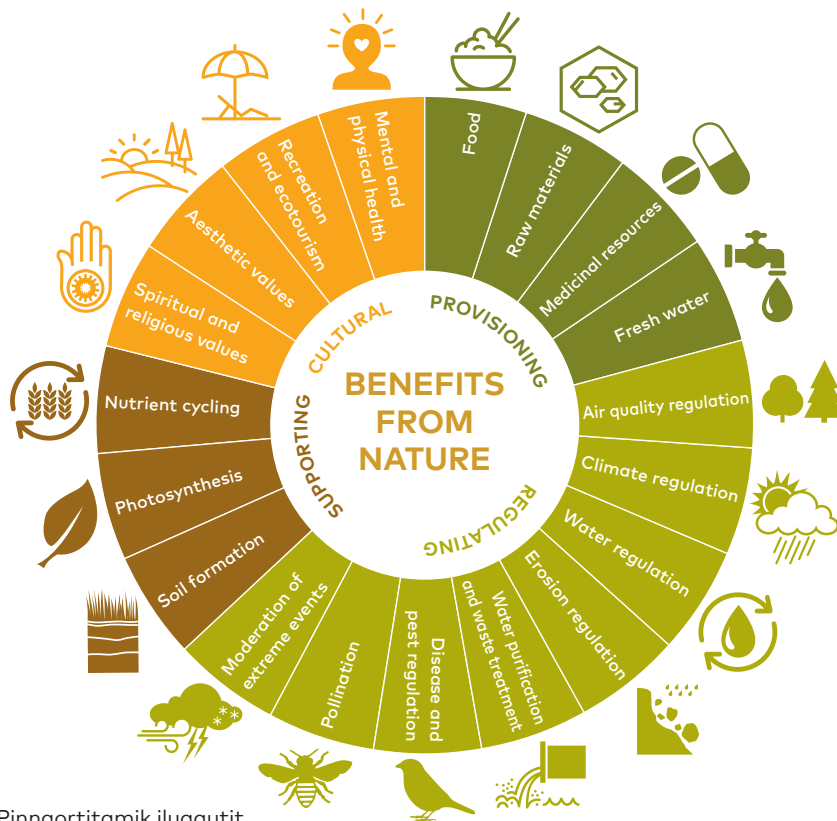
Sullineqanngippat aamma uumasunik allanit pujoralatserisoqanngippat, naasup ilaani allamut naasup pujoralaasa ilaannik siaruarterisunik, tamanna paarnat aamma naatsiassat ineritinnissaannut pingaaruteqartumik, paarnat, naatsitat aamma qaqqortarissat amerlanersaat annaassavagut. Ullaakkut kaffeqarnavianngilaaq sullernit aamma uumasut allat pujoralatserisartut tammarpata!

Inuit, soorlu nunarsuarmi uumassusillit allat assigalugit, inuunerup ataqatigiissitaarneranut katitigaasumut ilaapput. Tamatta attavigaarput aamma inuunerup-piunnarnissaanut ataqatigiimmik aaqqissuussinerup akiuussinnaassusaa piunnarnissatsinnut – atortussanik suliarineqanngitsunik, imermik, nerisassanik, nakorsaatini nukissamillu pilersuinermut, inerittut, naatitat karrillu pujoralatserneqarnerannut, nunap naggorissup pilersinneqarneranut aamma qarsutsinernit, anorersuarnit neriuinernillu illersorneqarnermut, kisianni aamma peqqissarnermi/sunngiffimmi sukisaarsarnermi, isumassarsisitsinermi aamma upperisamik sammisalimmik siunertalinnut pisariaqartippagut.

Uumassusillit assigiinngissitaartut aamma erngup, aatsitassat silallu pissusiata akornanni sunniivigeqatigiinneq taanna, nunani tamani tunisassiornermik, niuvernermik, inuussutissarsiornermik aamma atuinermik tunngaviliilluni inuussutissanik pingaarutilinnik arlalinnik tunisisarpoq (Takuuk Boksi 1).

Uumassusillit assigiinngissitaartuunerat nammineq aamma naleqarpoq. Kulturit tamangajammik pinngortitamik pingaartitsipput, ileqquminnut, upperisaminnut imaluunniit anersaakkut ittumik inuunerminnut ilanngullugu. Inuppassuit misigisimapput ileqqorinnikkut pisussaallutik, nunarsuarmi pinngortitamik nammineq inuuffigisimasamik assinganik meeqqaminut ingerlatseqqinnissamut, upperaattaaq uumassusillit allat aamma piussallutik pisinnaatitaaffeqartut, inunnit pisariaqartinneqarnerat pisariaqartinneqannginne-ralluunniit apeqqutaatinngagu.

Taamaammat uumassusillit assigiinngissitaarnerisa nalinga uuttussallugu ajornakusoorsinnaavoq, aamma nalilersuinerup taamaattup atorineqarnera oqallisigineqarpoq. Assersuutigalugu, pakkalussap kusanartup aalajangersimasup suna nalgaa, kiattorsuarmi orpimmut angisuumut quassuttuutut atorineqarsinnaasumut naleqqiullugu?

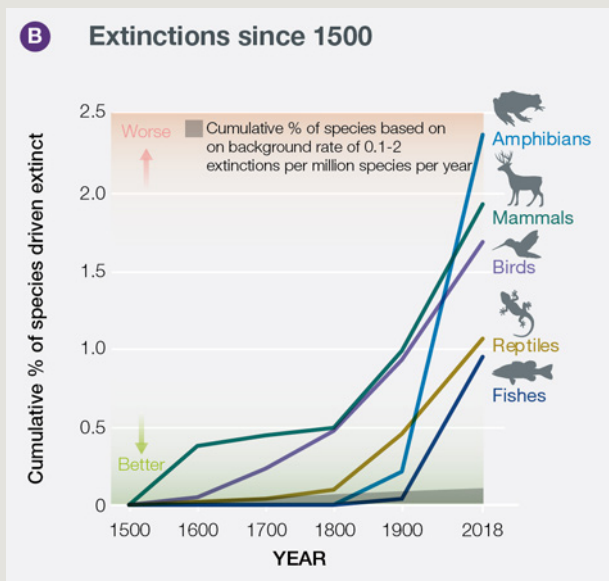
Takussutissiaq 1. Pinngortitamik iluaqtit
(Pissarsiffik: WWF Living Planet Report, 2018)

Saniatigut, pinngortitap inuit inuulluarnernanut tunniuttagaannik assigiinngitsumik atuineq aamma tunisassiorneq pinerit tamaasa ingerlaqatigiinneq ajorput.

Tunisassiorneq, soorlu imaattunik, nerisassat, uumasunut nerisassat, qisuk aamma nukissat uumassuseqartut igitassartaannit pilersinneqartut, orpippassuit, koralit ikkanninguuttut aamma sumiiffiit allat uumassusillit assigiinngissitaartunik peqarluartut, piujuartitsinngitsumik ingerlanneqartillugit, aserorterneqarnerinik kinguneqarsinnaavoq. Piviusumik, uagut uumaffinnik allanngortitsinigit aamma aserorterinigit, uumassusillit assigiinngissitaartuunerisa annaaneqarnerinut pingaarnertut peqqutaapput, aamma maannakut sunniutai takulerpagut.

“Inuit pisuussuteqarfiat” ilanngunnagu – uumassusillit assigiinngissitaarnerisa iluminni/imminni pingaarutaat

- Ilisimasagut naapertorlugit, Nunarsuaq avataarsuani kisimi uumassuseqarfiuvoq – t. i. uumassusillit assigiinngissitaartut.
- Timmissat, naasut, pakkalussat, naratsit aamma orpiit tamarmik uumassusillit asseqanngitsuupput nunarsuatsinnik tamatta nunarsuarmioqatigisagut taarserneqarsinnaanngitsut, aamma nunami uumanissaminut inuttullu pinnaatitaatigipput. Nungutaassagunik, iluserisamittut qaquguluunniit uteqqissinnaanngillat.
- Sumiiffiit annertuumik uumassusilinnik assigiinngissitaarfiusut, s. i. annertuumik kingornuttakkatigut assigiinngissitaarfiusut, nammeneq uumassusillit assigiinngissitaarnerannik qulakkeerinninnermut ikiutaasarpot,

Takussutissiaq 2. Uumassusillit eqimattakkaat qinerneqarsimasut ukiut 500-t kingulliit nungunnerisa procentinngorlugu annertussusaat (Pissarsiffik: IPBES, 2019)

ingerlaavartumik siunissamilu ineriartornerup ingerlanera eqqarsaatigalugu, akiuussinnaanerulersillugit.

- Pinngortitami pissuseqatigiit ataqtatigiissut aamma uumassusillit imminnut pisariaqartipput, ataqtatigiimmik aaqqissuussani allanngorartuunngitsuni aamma pinngortitami ajunaarnersuaqareernerata kingorna ataqtatigiimmik aaqqissuussani allanngorartuusuni, il. il..

“Inuit pisuussuteqarfiat” ilanngullugu – uumassusillit assigiinngissitaarnerisa inunnut pingaarutaat (Pissarsiffik: IPBES, 2019):

- Inuit 2 mia. sinnerlugit qisummik ikummateqarnissaminnik nukissamik pingaarnertut pisariaqartitatik matussuserniarlugit pisariaqartitsipput.

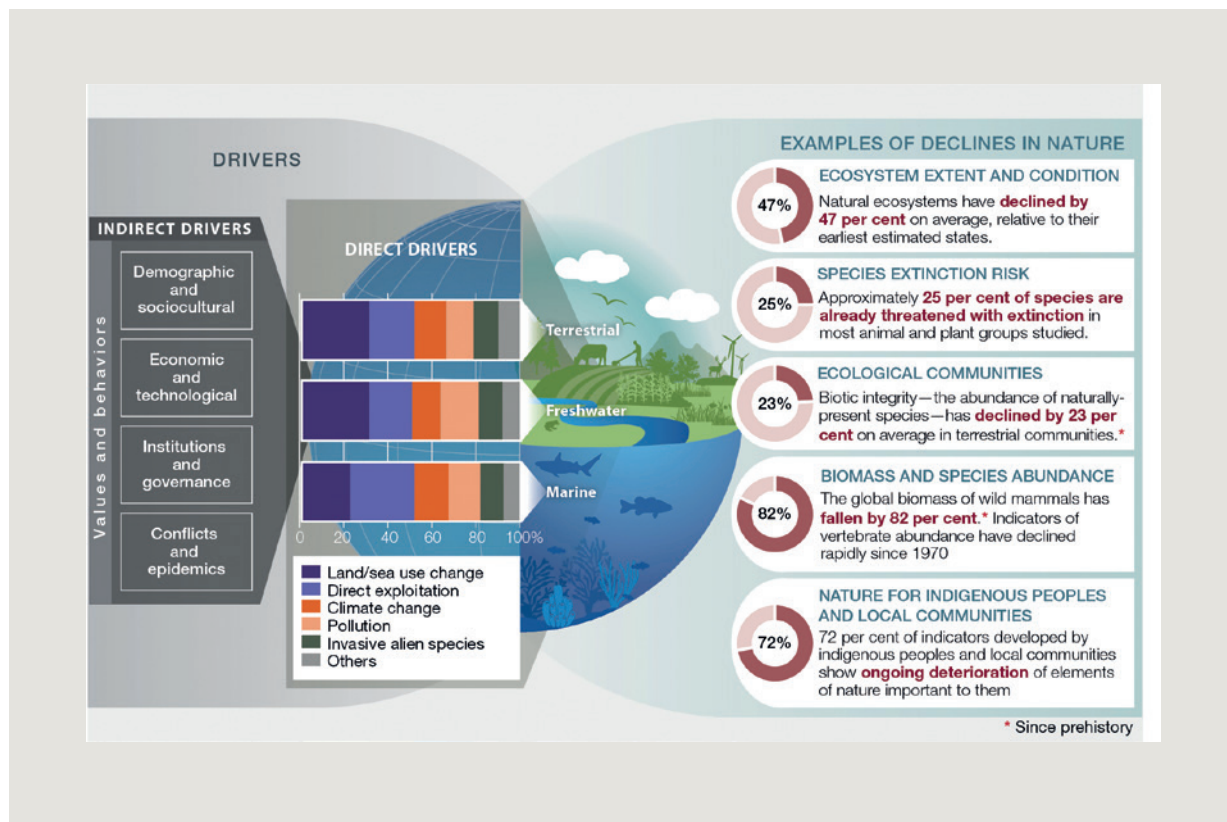
- Inuit 4 mia. miss. peqqinnissaqarfimminnut annerusumik pinngortitami nakorsaatinik pisariaqartitsipput.
- Kræfti katsorsarniarlugu nakorsaati atorineqartut 70 %-ii tassaapput pinngortitami nakorsaati, imaluunniit pinngortitaq isumassarsiffigalugu nakorsaasiat.
- Nerisassatut inerittut, naatitat karrillu 75 %-ii, uumasut pujoralatserinissaannik pisariaqartitsipput.
- Nunami imaanilu pinngortitami pissuseqatigiit ataqtatigiissut kulstoffimik tigooraasarput/katersisarput. Taakku ukiumut kulstoffimik 5.6 gigatonsinik aniatitsisarput, inunnit kulstoffimik aniatitsineri tamakkerlugit 60 %-ii nalingi assigalugit.

Uumassusillit assigiinngissitaarneranni pissutsit qanoq-ippat, aamma Suna annaaneqarsinnaava?

Maaji 2019-imi, Naalagaaffiit Peqatigiit (NP) naalagaaffiit akornanni Uumassusillit assigiinngissitaarnerat aamma Pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiissut pillugit kiffartuussinerit (IPBES) pillugit ilisimatusarnikkut politikinut siaruarterivik, 'Uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu IPCC-mik' akuttunngitsumik taaneqartartoq, atulersinneqarpoq, uumassusillit assigiinngissitaarnerat aamma pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiissut pillugit nunarsuaq tamakkerlugu nalilersuinerimi nalunaarusiaq – maannamut nalunaarusiaq naammassineqarsimasoq annertunerpaq. Ataani

nalunaarusiami tassani inernerit aarlerinarnerpaat ilaat allattoorneqarsimapput:

- Maannakkut nungutaanerit procentinggorlugu annertussusaata sukkasuumik sukkatsikkiartornissaa qularnanngilaq, Nunarsuarmilu uumassusillit 8. mio. missingersorneqarsimasunit 2 mio. nungutaassasut, amerlasuut ukiut qulikkaar iluanni. Uumassusillit nungutaasut naassaangitsumut tammassapput.
- Nunami uumaffiusuni amerlanerni, aallaqqaataanit uumassusillit agguaqatigiissillugu amerlassusaat, minnerpaamik 20 %-imik ikileriasimapput, amerlanerpaat 1900-kkunniit piuneerussimallutik.

Takussutissiaq 3. Assersuutit nunarsuarmi pinngortitap kinguariartornera, uumassusillit assigiinngissitaarnerisa allangornermut toqqaannartumik toqqaannangitsumillu pissutsinit pilersinneqarsimasumik aamma sulii pilersinneqartumik kinguariartornerinik erseqqissaasoq. Toqqaannartumik pissutsit (nunamik/imarmillu atuinerup allangornera; uumassusilinnik toqqaannartumik atuineq; silap pissusiata allangoriartornera; mingutsitsineq aamma uumassusillit allameersut inangiillutik siaruaattartut) inuiaqatigiinni itinerusumi pissutsinik arlalinnik aallaaveqarput (Pissarsiffik: IPBES, 2019)

- Nunami imaanilu uumassusillit uumasut (naratsit naraserluillu) 40 %-ii sinnerlugit, koraalit ikkanninnguutsitsisartut 33 %-ii tikingajallugit aamma imaani miluumasut tamakkerlutik pingajorarterutaat sinnerlugit nungutaaratarsinnaapput. Sullernit uumassusillit qanoq innerat paasiuminaanneruvoq, kisianni uppersaasatit pissarsiarineqarsinnaasut misilittaatigalugu missingersuutigineqartoq 10 %-it nungutaaratarsinnaasut tunngavilersuivoq. Minnerpaamik uumassusillit qimerlullit 680-t (uumasut qimerlullit) 1600-kkunnili nungutitaasimapput aamma miluumasunik nersutaatit kingoqqiffiit assigiinngitsut tamakkerlutik nerisassatut nunalerinermilu atorineqartut, 9 %-ii sinnerlugit 2016-imi nungutitaasimapput, sulit kingoqqiffiit minnerpaamik 1.000-t sulit nungutaaratarsinnaapput. (Takuuk Takussutissiaq 3).
- Imaani aalisakkat amerlanersaat 90 %-ii sinnerlugit kinguariartorput imaluunniit atorineqarpallaaput.
- Masarsuqarfiit tamakkerlutik 85 %-ii annaaneqarsimapput, t. i. masarsuit, tatsit, kuuit, kuussuit, sinnerissami tasinngortat il. il.
- 2010-2015-imut kiattorsuaqarfiit passussimanngitsut 32 mio. hektarit sinnerlugit annaaneqarsimapput.
- Nunarsuarmiut ukiut tamaasa imaanut aamma kuunnut, aatsitassanik oqimaatsunik, kinnernik toqunartullinnik aamma eqqakkanik allanik 400 mio. tonsinik eqqaasarput.
- Avatangiisit nunami tunngaveqartut sisamararterutaat-pingasut aamma imaani avatangiisit 66 %-iisa missaat annertuumik inuit iliuuserisaannit allanngortinneqarsimapput. Agguaqatigiissillugu ineriartornerup ingerlaneri taakku, sumiiffinni nunap inoqqaavinit nunaqqatigiinnillu pigineqartuni imaluunniit aqunneqartuni ilungersunannginnerusimapput imaluunniit pinngitsoorneqarsimapput.
- Nunalerineq aamma inuussutissanik atuineq imikkut ittumik aserorterisuupput, nunamik atuinerup pingajorarterutaanik atuisuullutik, erngup 75 %-ianik atuisuullutik aamma

gassit silaannarmik kissakkiartortitsisartut sisamararterutaanik aniatitsisuullutik.

- Nunap ajornerulernera naggorissaatinik atuinerulernermit ajornerulersinneqarsimavoq, taanna Aasiامي ukiut taamaallaat 13-it ingerlaneranni sisamariaammik, nunarsuullu sinnerani 1990-miit marloriaammik qaffassimavoq.
- Naggorissaatit sinnerissami pinngortitami pissuseqatigiinnut ataqatigiissunut akulerunneri, 'uumassusileqarfiunngitsunik' 400-t sinnerlugit pilersitsisimavoq.
- Nunap ajornerulernera, nunarsuarmi nunap qaavata naammassisaqarluarneranik 23 %-imik ilanngaasimavoq.
- Illoqarfeqarfiit 1992-miilli marloriaat sinnerlugu allisimapput.
- Plastikini mingutsitsineq 1980-ikkuniit quleriaammik annertunerulersimavoq.
- Pinngortitami ineriartornerup ingerlaneri, 2050 tikillugu siunissamilu ingerlaannassasut ilimanarpoq, kisianni nunap ilaanni annertuumik assigiinngissuteqarlutik.

Inuit ilaasa oqaatigaat, nunarsuatta uumassusilinnik piuneerussinerit arfinilissaat nallertussanngoraa, uumassusillit nujuartat, "pinngortitami" piuneerunneqarnermit 100-1.000-riaammik sukkanerullutik nungukkiartorlutik.

Sooruna uumassusillit assigiinngissitaarneranni nungukkiartortut?

Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik annaasaqarnermut pissutsit ataatsimut isigalugu toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu pinnguutsinut agguataarneqarsinnaapput:

Toqqaannartumik pinnguutsit (assersuutit)

Taakku tassaapput pinnguutsit imaluunniit pissutsit toqqaannartumik uumassusillit assigiinngissitaartuunerannik annaasaqartitsisartut aamma pinngortitami pissuseqatigiinnik ataqatigiissunik aseruisartut. Taakku ilagaat:

- Inuit nunamik imermillu atuinerat orpippassuarnik, koraalit ikkanninnguuttunik aamma pinngortitami pissuseqatigiinni

ataqatigiissut uumassusillit assigiinngisita artoqarluartunik, nunalerinermut, imaani uumasunik tukertitsinermut aamma nioqutissiornermut suussutsinut allanut iluaqutissamik, aserorterineq (Takussutissiaq 3).

- Pinngortitami isumalluutinin sinnilimmik atuneq – ingammik aalisakkanik aamma orpippassuarnik passussimanngitsunik.
- Pinngortitami pissuseqatigiinnik ataqatigiissunik mingutsitsineq, soorlu imaattoq qeqqussanik aamma plastikinik.
- Nunarsuarmiunngorsaaneq, taassuma kinguneraa uumassusillit nuutinneqartarnerat aamma pinngortitami pissuseqatigiinnut ataqatigiissunut ilaaffiginngisaminnut eqqunneqartarnerat taamaallutillu isaaffigalugit (uumassusillit allameersut inangiillutik siaruattartut).
- Silap pissusiata allanngoriartornera, toqqaannartumik uumassusillit assigiinngissitaartuunerannik sunniuteqartartoq aamma aarlerinartunik allanik sakkortunerulersitsisartoq.

Toqqaannanngitsumik pissutsit imaluunniit pinnguutit (assersuutit)

Uumassusillit assigiinngissitaartuunerannik annaasaqarnermut toqqaannanngitsumik pissutsit, tassaapput inuit qanoq inuunerisa kinguneri, maannakkut aamma qanga ungasinngitsukkut, soorlu uagut piiaanermi aamma nioqutissiornermi sukkassutsit, annertusiartortuatumik atuineri niuernermilu piumasaqaatitsinnit ingerlanneqartut: Nunarsuarmi aningaasaqarneq annertusiartorsimavoq sisamariaatinngungajalluni aamma nunarsuaq tamakkerlugu niuernerq quleriaammik annertunerulersimavoq, taakku akuleriissikkaanni nukissamik atortussanillu pisariaqartitsinermik annertunerulersitsipput.

- 2019-imi IPBES-ip Nunarsuaq tamakkerlugu Nalilersuinerup ersersippaa, uumassusillit assigiinngissitaarnerisa ajalusoornertat, sulit neqitornerulernitsinnut angummanniarluta nunamik atuinitta

allanngorneranik pissuteqarpoq, tamannalu anguniarlugu pinngortitami nunarujussuit allanngortinneqarsimapput aamma qajannarsisinneqarsimapput.

- Innuttaasut amerliartornerat. Innuttaasut amerliartornerat ukiut tallimanik qullilit (50) kingulliit ingerlaneranni marloriaataanik amerlisimapput.

Aningaasaqarnikkut kajumissaarinerit aamma inatsisiliornerup ajornerulersitsineq salliutissimavaat, eriaginninnermut aamma nutarterinermut taarsiullugit.

Qanoq iliortoqarsinnaava?

IPBES-ip Nunarsuaq tamakkerlugu Nalilersuinermi nalunaarusiaa naapertorlugu, nunarsuarmi piujuartitsisumik aningaasarsiorneq ineriartortinniarlugu suliniapallannissaq pisariaqartinneqarpoq, aningaasarsiornikkut siuariartornermi annikippallaartumik ukkataqarneq ingalassimaniarlugu. Tunngaviusumik allanngornerup ilaattut, nalunaarusiami oqaatigineqarpoq ima pisariaqartugut:

- Nunalerinermi, aalisarnermi aamma suliffissuaqarfinni allanni kajumissaarinerinik pitsaasunik pilersitsineq, uumassusillit assigiinngissitaarnerannut pitsaasumik tunisassiorneq nersorniarlugu;
- Kajumissaarinerinik ajoquusiinnaasunik "pitsaanngitsumik" tunisassiornermik nersuisunik peersitsineq;
- Mianersornerusumik pissusilersorneq, pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiissut, silap pissusiata allanngoriartorneranik aamma sioreanartut soorlu uumassusilinnit allameersunit inangiillutik siaruattartunit nalorninartunut aamma katitigaasunut pilersinneqartunut, akiuussinnaajuarnissaat qulakkeerniarlugu;
- Uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu inatsisiliornerup, politikkit aamma taakku atuutsinneqalernerisa, nalinginnaasumillu inatsisilerinerup pitsanngortinneqarnissaa.

Toqqaannangitsumik iluarsiiisutit, IPBES-ip Nunarsuaq tamakkerlugu Nalilersuinermi Nalunaarusiaa 2019-imeersoq naapertorlugu

Massa pinngortitap pissarititai inuiaqatigiinnit pinng itsoorneqarsinnaanngikkaluartut aamma nunarsuaq tamakkerlugu ukiumut 125 billioni USD-it missaanni nalilittut nalilersorneqarsimapput, taamaattoq annerusumik akeqanngitsutut isigineqartarput. Taanna, nunarsuaq tamakkerlugu IPBES-ip nalilersuinerata, pitsaanngitsumik nersuinerusoq, pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiissunik sinnilimmik atuinermik kinguneqartoq, uparuarpaa.

Nalunaarusiami aamma eqqaaneqarpoq aningaasaqarnikkut ataqatigiimmik aaqqissuussinerit manna tikillugu atukkatta, pinngortitap aamma uumassusillit assigiinngissitaarnerisa naleqarnerujussuat aamma ajornerulernerisa

aningaasartuutaanerujussuat ersersissimanngikkaat. Pinngortitamik illersuineq pingaannginnerusimavoq, piffissaq sivikinnerusoq angusassat pillugit aarlerissutinut, soorlu aningaasarsiornerup siuariartornerulernissaanut, suliffinnik pilersitsinissamut, suliffissuaqarnerit unammillersinnaanerisa pitsanngortinnissaannut aamma akit appasitsinnissaannut naleqqiullugit.

Piffissap ingerlanerani, politikikkut inuussutissarsiutinillu ingerlatsisut aamma aningaasaqarnermik suliassaqaarfik apeqqusiiartulersimapput qanoq nunarsuaq tamakkerlugu avatangiisini ineriartornerup ingerlanerata nunani aamma suliassaqaarfinni aningaasaqarnermut, taamatullu aningaasarsiornikkut niuerfinnut sunniuteqassanersut.

Iluarsissutit	Aqqutaasinnaasut
Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik annaasaqarnermik unitsitsineq	- Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik illersuineq - Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik annerusumik illersuineq, annerusumik sunniuteqarnerusumillu sumiiffinnik ataqatigiimmik aaqqissuussinernik illersuineq, pinngortitami nunat allanngortinneqarnerinik unitsitsineq, nunamik qajannarsisimasunik annertuumik iluarseeqqinneq, nunamik allannguinnissaq pinngitsoorneqarsinnaatinnagu uumassusillit assigiinngissitaarnerannik taarsiussineq aqputigalugit
Inooriaatsit nutaat, ilagalugit innuttaasut ataasiakkaarlugit isumalluutit millisinneqarneri	- Atuinikinnerusumik inooriaaseqarnerit - Innuttaasut ataasiakkaarlugit atueriaatsit appartinneqarnissai, ilagalugit nunamik ajornerulersitsinngitsumik nerisaqalerneq, soorlu naatitanik tunngaveqarnerusumik nerisaqarneq, aamma appassisumik piujuartitsisumillu tunngavilimmik ineqarneq, angalaneq aamma suliffissuaqarnermi ataqatigiimmik aaqqissuussinerit
Nunarsuarmi inuit amerliartornerisa sukkassusaat nuulunngortillugu kigaallisinneqarli	- Nunarsuaq tamakkerlugu inuit amerliartornerat nuulu angungajallugu - Suiaassutsit akornanni naligiissitaanerup pitsaanerulersinneqarnera aamma ilinniarnermut, kajumissutsimillu ilaqutariit pilersaarusionermut aamma inuttut atugarissaarnermut pitsaanerusumik periarfissaqalerneq
Eqqakkat amerlassusaannik annertuumik millisitsineq, ilagalugit plastikit aamma isumalluutitik atueqqinneq	- Asuliinnartitsinertaqqanngitsumik aningaasanik aqutsineq - Nerisassanik annaasaqarnerup aamma eqqakkat millisinneqarneri, eqqakkanut aamma VVS-imik aqutsinermut ataqatigiimmik aaqqissuussinerit piujuartitsisut, atortunik atueqqinneq aamma atoqqiineq
Sunniuteqarluarnerusumik isumalluutitik atuineq	- Tunisassiornermi ataqatigiimmik aaqqissuussinerit appassisumik atortulersukkat aamma isumalluutitik aqutsineq - Nerisassanik, ipaguannik, uumaassusilinnit nukissamik aamma atortussiassanik allanik tunisassiornermi ataqatigiimmik aaqqissuussinerit appassisumik aniatitsisut aamma nunamik, nukissamik, imermik aamma atortussanik allanik sunniuteqarluartumik atuisut amerlineri
Pinngortitami atuineq avatangiisinut ajoqusiinnginnerusoq	- Nunamik piujuartitsisumik aqutsineq

(Pissarsiffik: IPBES, 2019)

Ataatsimiinneq 1

Apeqqutit

Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik
annaasaqarneq – Suna annaaneqarsinnaava?

Uumassusillit assigiinngissitaarnerisa annaaneqarnissaanut qanoq aarleritigaat?

- Aarlerisorujussuuvunga
- Ingasanngitsumik aarlerivunga
- Aarlerinngilanga
- Naluara / Akissuteqarusunngilanga

Oqaaseqaatit erseqqissakkut, illit isummat malillugu, uumassusillit assigiinngissitaarnerisa kinguariarnerisa unitsinneqarnissaannut pissutaasut pingaarnerpaat

- Uanga isumaqarpunga uumassusillit
assigiinngissitaarnerat kusanartuusut
- Uanga isumaqarpunga uumassusillit
assigiinngissitaarnerat ataannarnissamut
pisinnaatitaaffeqartut
- Uumassusillit assigiinngissitaarnerat
nerisaqarnitsinnut pisariaqartikkigut
- Uanga isumaqarpunga uumassusillit
assigiinngissitaarnerat silap pissusiata
allanngoriartorneranik pakkersimaarinnermut
aamma naleqqussarnermut pingaaruteqartut
- Uumassusillit assigiinngissitaarnerat
aningaasarsiornikkut siuariartornissamut
pisariaqartikkigut
- Qulaani allassimasut tamakkerlugit

Sooq?

Aningaasarsiornikkut siuariartornerup aamma uumassusillit assigiinngissitaarnerannik pinngortitamilu pissuseqatigiit ataqatigiissut illersorneqarnissaata akornanni akerliinneqalerpat, illit isumannit sorleq siulliunneqassava?

- Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik
pinngortitamilu pissuseqatigiit ataqatigiissunik
illersuineq aamma piujartitsisumik atuineq
- Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik
pinngortitamilu pissuseqatigiit
ataqatigiissut illersorneqarnerisa aamma
aningaasarsiornikkut siuariartornerup
akornanni oqimaqatigiitsitsineq
- Aningaasarsiornikkut siuariartorneq

Sooq?

Qanoq uumassusillit assigiinngissitaarnerisa atatiinnarnissaannut akisussaaffik, nunat uumassusillit assigiinngissitaarnerannik pisuut aamma nunat aningaasarsiornikkut pisuut akornanni avinneqassava?

- Nunani siuarsarniakkani uumassusillit
assigiinngissitaarnerisa atatiinnarnissaannut,
nukat pisuut akiliisariaqarput
- Nunani siuarsarniakkani uumassusillit
assigiinngissitaarnerat atatiinnarnissaannut

→ **Ataatsimiinneq 1-imut apersuinermi immersugassamut
digitalimut innersuussissut**
<https://nmrn.wufoo.com/forms/z1vqowy90jme6i2/>

- nunarsuarmiut tamakkerlutik akisussaapput
- Uumassusillit assigiinngissitaarnerisa atatiinnarnissaannut nunat pineqartut nammineerlutik akisussaapput
 - Suliffeqarfiit nunani pisuuneersut, atortussanik sumiiffinnit uumassusillit assigiinngisitaartunik pisuunit atuisut akisussaaffimmik tiguisariaqarput
 - Namminersortut ingerlatarisaqarfiat

Sooq?

Oqallinneq: Qanoq uumassusillit assigiinngissitaarnerisa annaaneranut toqqaannartumik pissutsit akiussavagut?

Naleqquffiini, nammineq nangikkitt:

- Sumiiffiit illersorneqartut amerlanerit qulakkeerneqarlik ima ...
- Uumassusillit nungutaaqqajaasut illersorneqarlit ima ...
- Nunat piisattut tapersorneqarlit ima ...
- Uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu isumaliutiginninnerit immikkoortortanut politikinut aamma pilersaarutinut naleqquttunut ilanngunneqarlit
- Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik ajoqusiisut, pissusilersornerannik allannguisoqarli
- Allat:

Oqallinneq: Qanoq uumassusillit assigiinngissitaarnerisa annaaneranut toqqaannangitsumik pissutsit akiussavagut?

Naleqquffiini, nammineq nangikkitt:

- Piujuartitsinerusumik aningaasarsiorneq qulakkeerneqarli ima ...
- Inatsisilerineq aamma kajumissaarinerit pitsaanngitsut allanngortinneqarlit ima ...
- Nunalerinermik immikkoortoqarfik malittarisaliuunneqarli taamaalilluni uumassusillit assigiinngisitaarnerannut ajoqusiinnginneroqqullugu
- Allat:

"1900-kkunniilli ulloq manna
tikillugu miluumasut
sukkatsikkiartortumik
nungukkiartornerisa
procentinngorlugu
annertussusaat,
marloriaatinngorsimavoq,
1800-kkunnit 1900-kkunnut
procentinngorlugu
annertussusaannut
naleqqiullugu"

Ataatsimiinneq 2

**Uumassusillit
assigiinngissitaarnerat
pillugu nunarsuaq
tamakkerlugu
anguniakkat**

Ataatsimiinneq 2

Uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu nunarsuaq tamakkerlugu anguniakkat

Uumassusillit Assigiinngiaartuunissaat pillugu Isumaqatigiissut (CBD) pillugu

CBD nunarsuarmi naalagaaffiit qullersaannit 1992-imi, NP-ip Avatangiisit aamma Ineriartorneq pillugu ataatsimeersuarnerani, Rio de Janeiro, Silap pissusiata allanngoriartornera pillugu Isumaqatigiissummut aamma nunat assigiinngitsut akornanni avatangiisit pillugit uppersaatitut pingaarutilinnut, soorlu Pilersaarut 21 (Agenda 21), Riomi Nalunaarummut, Orpippassuit pillugit Nalunaarummut aamma naasuitsunngoriartornerit akiorniarlugit isumaqatigiissutit ineriartortinnissaanut aalajangiinernut ilanngullugu atsiorneqarsimavoq. CBD naalagaaffinnit 195-init aamma EU-mit atsiorneqarsimavoq. Peqataasut tamarmik USA minillugu isumaqatigiilluni aalajangersakkamut atortussanngortitsisimapput.

Isumaqatigiissutit siunertai

Isumaqatigiissutit tamatigoortuunera anguniakkani pingasuni ersersinneqarpoq:

1. Uumassusillit assigiinngissitaartuunerannik eriaginninneq
2. Uumassusillit assigiinngissitaartuunerannik taassungalut atassuteqartunik isumalluutitit piujuartitsisumik atuineq
3. Kingornuttakkanit isumalluutitit atuinermit iluanaarutitit naapertuilluartumik eqqortumillu agguasseqatigiinneq aamma nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiit illersuineq.

Uumassusillit assigiinngissitaartuunerat pillugit oqallinnermi pingaaruteqartunut ilaavoq, kingornuttakkanit atortussanik niuernikkut allatullu atuinermit iluanaarutitit pilersinneqartunik pissarsisinnaaneq agguasseqatigiissinnaanerlu, soorlu nakorsaasiornikkut nioqqutissanik.

Nunarsuarmi uumassusillit

assigiinngissitaartuunerat nunani siuarsarniakkani nassaassaapput, nunat siuarsarniakkat taakku, nammineq aningaasaqarnermik inuiaqatigiillu siuariartornissaanni isumalluutit atortussatut isigaat. Oqaluttuarisaanermi, naasunit kingornuttakkanik isumalluutit katersorneqartarsimapput, pissarsiffiup nunap ilaata avataani niuernikkut imaluunniit naatitsinermi atorineqartussanngorlugit. Suliffeqarfiit nunanit allaneersut pinngortitami sananeqaatinik ujarlertarsimapput nioqqutissat nutaat ineriartortinniarlugit, soorlu nakorsaait, aamma taakkua kinguneranik nioqqutissat nutaat akuttunngitsumik tuniniarneqartarsimapput patentinillu imaluunniit allanik tigussanngitsunik pisinnaatitaaffinnik illersorneqarlutik, nunanut aallerfigineqarsimasunut naleqquttumik iluanaarutissartaqanngitsumik. (Sustaining Life on Earth, SCBD, 2000)

Kingornuttakkanit isumalluutitit iluanaarutitit agguasseqatigiinneq

Isumaqatigiissutit akuraa, nunat nammineq kingornuttakkanik isumalluutitit pigisaminnut kisermaassisumik pisinnaatitaaffeqarnerat, taakkulu akeqanngitsumik pissarsiarineqarsinnaanerannut agguasseqatigiissinnaanermullu taarsiullugit, nunamit tunniussisumit paasissutissinneqareerluni akuersissuteqarnerup aamma iluanaarutissat pillugit paaseqatigiilluni isumaqatigiissuteqarnerup kingorna, tunniunneqarnissaat. Iluanaarutissat taakku pinngortitami avatangiisinut tapiissutitut atorineqarnissaat siunertarineqarpoq, illersuinissamut siunertaqartumik isumalluutit pissarsiarineqarsimasut atornerisigut.

Kingornuttakkanit isumalluutinit iluanaarutit pilersinneqartut naleqquttumik agguagarsiassat qulakkeerniarlugit, peqataasut nunat/suliffeqarfiit tamakkerlutik, kingornuttakkanik isumalluutinit nunanit allanit piiasut pisussaasut kingornuttakkanit isumalluutinit taakkuninnga iluanaarutit agguaatissallugit isumaqatigiissimapput. Isumaqaatigiissut taanna taaneqartarpoq Nagoyami ileqqulersuutissat allattorsimaffiat, aamma CBD-p ataani isumaqatigiissutaavoq.

Taamatut ilungersortoqaraluartoq, nalilersuinerit ersersippaat uumassusillit assigiinngisitaarnerannut pitsaasumik sunniutit annikitsuinnaasut, soorlu IPBES-ip Nunarsuaq tamakkerlugu Nalilersuinerimi Nalunaarusiaani allaaserineqarsimasoq.

Nunarsuaq tamakkerlugu Uumassusillit assigiinngisitaarnerannut 2010-mit 2020-mut anguniakkat

2010-mi Naalagaaffiit atsiorsimasut 196-it iliuusissanut killigititaq siuarsagaq akueraat, ilagalugit uumassusillit assigiinngisitaarnerannut anguniakkat 20-t (Aichimi anguniakkatut taaneqartartut). Boksi 5-i iliuusissatut pilersaarutinit ataatsimut isiginninnermik takussutissiivoq.

Anguniakkanut pilertortumik ilitersuutit nassaarineqarsinnaapput uani: <https://www.cbd.int/doc/strategic-plan/targets/compilation-quick-guide-en.pdf>.

Iliuusissatut pilersaarutip taassumalu Aichimi Uumassusillit assigiinngisitaartuunerannut anguniakkat atuutsilernissaanut killiffik

Iliuusissatut pilersaarut taassumalu uumassusillit assigiinngisitaartuunerannut anguniakkat 20-t, piffissaq 2020-mi naassaaq, aamma Nalilersuinerimi Nalunaarusiami anguniakkat anguneqanneqisut ersersinneqarpoq. (Takussutissiaq 4).

Anguniakkat, angusaqarluarfiunerpaasimasut tassaapput anguniakkat, anguniakkanik uuttorneqarsinnaasunik ersarissumik

nalunaaruteqartut aamma nunat akisussaaffinnik eqqortitsinerannik qulakkeerniffiusut. Taamaattoq, ilisimatusarnermi aamma ersersinneqarsimavoq kisitsimmik ataatsimik anguniagaqarneq paatsiveerussaataasinnaasoq:

IPBES-imit naliliineq "PITSAASOQ" anguniakkatut 11.1-sut aamma 11.2-tut (takuvuk Takussutissiaq 4) taamaallaat oqariartuuteqarpoq, nunarsuaq tamakkerlugu nunap qaavata 17 %-ia aamma imaani sumiiffiit 10 %-ii sumiiffittut illersorneqartutut toqqarneqarsimasut. Taamaattoq, nunami sumiiffiit illersukkat pingajorarterutaat sinnilaarlugu naammanngitsumik illersuineq aamma aqutsineq pissutaalluni ajornerulersimasut uppersaataatissaqarpoq. Orpippassuarnik illersukkanik inatsisinik unioqqutsitsisumik killuinerit annermik ajornartorsiutaasarput, imaani illersugaasuni inatsisinik unioqqutsitsisumik aalisarnerit aamma nunani illersugaasuni nunalerineq, tassanilu uumasuutit uumasunik nujuartanik ivigartorfinnik unammillernerat. Sumiiffiit illersorneqartut iluanni piujuartitsinngitsumik ingerlatsinerit aamma pinngortitami isumalluutinit atuinerit, taamaattut akuttunngitsumik piitsuussusermut, akerleriinnernut, naalakkersuinerimi aaqqissuussinernut qajannartunut aamma peqquserlunnikkut iluanaarniartunut annermik attuumassuteqartarput.

Akerlianik, anguniakkat tamatigoornerusut, ingerlatsinerit samminerisut aamma tigussaanginnerusut annikitsuinnarmik angusaqarfiusimapput imaluunniit siuariarfiusimangillat. Taakkununga ilaapput anguniakkat, uumassusillit assigiinngisitaarnerannut tunngaviusumik pissutaasunik sammisaqartut, taamaallutillu inuiaqatigiinni pissutsinut itinerusunut sammitinneqartut, soorlu atuinerit aamma nioqqutissiornernup aaqqissugaaneranut tapersiissutinillu pitsaangitsunik piiaanermut – pissutsit Nunarsuaq tamakkerlugu Nalilersuinerimi Nalunaarusiap iliuuseqarfigineqartussatut pingaarutilittut naliliiffigisai.

Pinngortitamut inunnullu nunarsuaq tamakkerlugu isumaqatigiissut nutaaq

Nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatiginninniarnert maannakkut sumut sammippat?

1. Tamat tikillugit, 2020-p kingorna killissarititat aqqissuunneqassasut aamma Piujuartitsisumik Ineriartornermut taassumalu Piujuartitsisumik Ineriartornermut Anguniagaanut (SDG-it) Pilersaarut 2030-mut ilanngullugit, akuerineqassasut paasinnittoqarpassippoq (<https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>).
2. Maannakkut 2050-imut Takorluukkat ingerlatiinnarneqarnissaat tapersersorneqarpassipput, Pinngortitaaq ataqqillugu inuuneq.
3. Tamanit isumaqatigineqarpoq anguniakkat nutaat maannakkut anguniakkanit angusaqarluarniartuunerat appasinnerussanngitsoq. Siunnersuutigineqarsimasut assigiinngitsut oqallisigineqarput:
 - a. Aichimi Anguniakkat amerlanersaat anguneqarsimannginnerat pissutaalluni (Takussutissiaq 4), ukiunut qulikkaanut tulluuttunut Aichimi Anguniakkat ingerlatseqqinnissaat ilimannarlunnarpoq.

BOKSI 2

Aichimi Anguniakkat: Takorluukkat, suliaasat, iliuusissatut anguniakkat aamma uumassusillit assigiinngissitaarnerannut Iliuusissatut Pilersaarutip anguniagai, 2011 – 2020

TAKORLUUKKAT

Pinngortitaaq ataqqillugu inuuneq

2050-mi uumassusillit assigiinngissitaartut pingaartinneqassapput, atatiinnarneqassapput, pilersseqinneqassapput aamma isumatusaartumik atorineqassapput, pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiissunit isumalluutit atatiinnarneqassapput, nunarsuaq peqqissoq atatiinnarneqassaaq aamma inunnut tamanut iluaqutit pingaarutillit tunniunneqassapput.

SULIAASAT

Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik annaasaqarneq unitsinniarlugu sunniuteqarluartumik nukinginnartumillu iliuuseqarneq, qulakkeerniarlugu 2020-mi pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiissut akiuussinnaanerata aamma isumalluutiniq ingerlaavartumik tunniussisinnaanerata, taamaalillutik nunarsuarmi uumassusillit assigiinngissitaartut aamma inuit inuulluataarnerannut aamma piitsuussuttip nungutitaanisaanut tuniseqataanerup isumannaarneqarnissaa. Tamanna qulakkeerniarlugu, uumassusillit assigiinngissitaarnerannik tamaviaartitsinerit millisinnerqarput, pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiissut pilersseqinneqarput, uumassusilinnit isumalluutit piujuartitsisumik atorineqarput aamma kingornuttakkanit isumalluutiniq atuinermit iluanaarutit pilersinnerqarput naapertuilluartumik eqqortumillu agguanneqarput, aningaasaqarnikkut isumalluutit naammattut atorsinnaatinneqarput, naammassisinnaasat pitsanngorsarneqarput, uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu apeqqutit aamma pingaartitat nalinginnaasunngortinneqarput, politikkit naleqquttut sunniuteqarluartumik atuutsilerneqarput aamma aalajangiisarneq ilisimatusarnikkut aamma mianersortumik tunngavinnut pitsaasunik tunngaveqarput.

- b. Taamaattoq, amerlasuunit pisariaqartinneqartutut oqaatigineqarpoq 'allannguisumik allanngortitsisoqarnissaa' – oqariartaaseq, suliap ingerlanerani oqariartaaserineqalereersimasooq – pisarnermit allaanerumik nutaaliortumik eqqarsarneq pisariaqartinneqarpoq. Saniatigut, Aichimi Anguniakkat amerlasuut suliap ingerlaneranut sammisupput amerlanngitsunik naatsorsorneqarsinnaasunik suliat kinguneqarlutik aamma inerneqarlutik.
- c. Anguniakkat tungaannut ingerlasoqarnissaa aamma tungavilersorneqarpoq, SMART-iunerumik (Specific (Aalajangersimasooq),

Measurable (Uttorneqarsinnaasooq), Attainable (Anguneqarsinnaasooq), Realistic (Pivusorsiortoq) aamma Time-bound (Aalajangersimasumik piffissaligaq).

Ataani takuneqarsinnaapput sammisat qinerneqarsimasut ilaat killissarititamut nutaamut suliap ingerlanerani oqallisigineqarsinnaasut:

Nunami imaanilu sumiiffiit illersorneqartut

2020-mut Aichimi Anguniakkat amerlanngitsut akornanni Anguniagaq 11 siuariarfiusimavoq, tassaasooq nunami aamma imaani sumiiffiit illersorneqartut 17 %-imik aamma 10 %-imik annertusineqarnissaat, taama tulleriillutik.

Iliuusissatut anguniagaq A: Uumassusillit assigiinngissitaarnerisa naalakkersuisut inuiaqatigiillu akimorlugit nalinginnaasunngortitsinikkut, uumassusillit assigiinngissitaarnerisa annaaneqarnerinut pissutsinik tungaviusunik aaqiineq.

Iliuusissatut anguniagaq B: Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik toqqaannartumik tamaviaartitsinernik millisitsineq aamma piujuartitsisumik atuineramik siuarsaaneq.

Iliuusissatut anguniagaq C: Uumassusillit assigiinngissitaarnerisa inissisimanerannik pitsanngortitsineq, pinngortitami pissuseqatigiit ataqtatigiissunik, uumassusilinnik aamma kingornuttakkanik assigiinngissitaarnerannik illersuinikkut.

Iliuusissatut anguniagaq D: Uumassusilinnit assigiinngissitaartunit aamma pinngortitami pissuseqatigiinnit ataqtatigiissunit isumalluutinit iluaqutinik pitsanngortitsineq.

Iliuusissatut anguniagaq E: Atortuulersitsinermik, peqataatitsilluni pilersaarusioreq, ilisimasaniq aqutsineq aamma ineriartortitsineq aqutugalugu piginnaasanik.

Aichimi Uumassusillit assigiinngissitaarnerannut anguniakkanik ataatsimut isiginninneq

Goal	Target	Target element (abbreviated)	Poor	Moderate	Good
A. Address the underlying drivers	1	1.1 Awareness of biodiversity			
		1.2 Awareness of steps to conserve			
	2	2.1 Biodiversity integrated into planning			
		2.2 Biodiversity integrated into accounting			
		2.3 Biodiversity integrated into reporting			
	3	3.1 Harmful subsidies eliminated and reformed			
		3.2 Positive incentives developed and implemented			
	4	4.1 Sustainable production and consumption			
		4.2 Use within safe ecological limits			
B. Reduce direct pressures	5	5.1 Habitat loss at least halved			
		5.2 Degradation and fragmentation reduced			
	6	6.1 Fish stocks harvested sustainably			
		6.2 Recovery plans for depleted species	Unknown		
		6.3 Fisheries have no adverse impact			
	7	7.1 Agriculture is sustainable			
		7.2 Aquaculture is sustainable			
		7.3 Forestry is sustainable			
	8	8.1 Pollution not detrimental			
		8.2 Excess nutrients not detrimental			
	9	9.1 Invasive alien species prioritized			
		9.2 Invasive alien pathways prioritized	Unknown		
C. Improve biodiversity status	10	9.3 Invasive species controlled or eradicated			
		9.4 Invasive introduction pathways managed			
		10.1 Pressures on coral reefs minimized			
		10.2 Pressures on vulnerable ecosystems minimized			
		11.1 10 per cent of marine areas conserved			
		11.2 17 per cent of terrestrial areas conserved			
	11	11.3 Areas of importance conserved			
		11.4 Protected areas, ecologically representative			
		11.5 Protected areas, effectively and equitably managed			
		11.6 Protected areas, well-connected and integrated			
	12	12.1 Extinctions prevented			
		12.2 Conservation status of threatened species improved			
D. Enhance benefits to all	13	13.1 Genetic diversity of cultivated plants maintained			
		13.2 Genetic diversity of farmed animals maintained			
		13.3 Genetic diversity of wild relatives maintained			
	14	13.4 Genetic diversity of valuable species maintained	Unknown		
		13.5 Genetic erosion minimized			
	15	14.1 Ecosystems providing services restored and safeguarded			
		14.2 Taking account of women, IPLCs, and other groups	Unknown		
		15.1 Ecosystem resilience enhanced	Unknown		
E. Enhance implementation	16	15.2 15 per cent of degraded ecosystems restored	Unknown		
		16.1 Nagoya Protocol in force			
		16.2 Nagoya Protocol operational			
	17	17.1 NBSAPs developed and updated			
		17.2 NBSAPs adopted as policy instruments			
		17.3 NBSAPs implemented			
	18	18.1 ILK and customary use respected			
		18.2 ILK and customary use integrated	Unknown		
		18.3 IPLCs participate effectively	Unknown		
	19	19.1 Biodiversity science improved and shared			
		19.2 Biodiversity science applied	Unknown		
	20	20.1 Financial resources for Strategic Plan ^a increased			

Takussutissiaq 4. IPBES-ip Aichimi Anguniakkanik naliliinera (Pissarsiffik: IPBES, 2019)

Taamaattoq, anguniagaq taanna amerlasuunit naammanngitsumik angusaqarluarniartutut misigineqarsimavoq, uumassusillit assigiinngissitaarnerannik annaasaqarnerup unitsinneqarnissaanut pisariaqartinneqartut ataatsimut isigalugit eqqarsaatigissagaanni.

Qanittukkut ilisimatusarnikkut saqqummersitaq "Pinngortitamut Nunarsuaq tamakkerlugu Isumaqtigiissut: Tunngavinnut, pisunut pingaartunut aamma anguniakkanut missingersuutit" (<https://advances.sciencemag.org/content/5/4/eaaw2869/tab-pdf>) Nunarsuup nunataasa 50 %-ii tikillugit illersugaasutut immikkoortinneqarnissaannik siunnersuuteqarput, Parisimi Isumaqtigiissummi anguniakkat, ilutigalugu uumassusillit nungukkiartornerisa procentinngorlugu annertussusaannik millisitsineq anguniaraanni. Sumiiffinnut taakkununga ilaassapput pinngortitami suussutsit soorlu, kiattup orpippassui, qerivaannartup masarsui, nunat issuusut, qangarsuaanit ivigaqarfiit aamma issittumi kiattumilu orpippassuit, gassinik silaannarmik kissakkiartortitsisartunik annertuunik sillimmataannik toqqortaqartut, massalu uumassusillit assigiinngissitaarnerannik pisuujuusut.

Taamaattoq, sumiiffiit illersugaasut, taamaallaat uumassusillit assigiinngissitaarnerannut sumiiffiit pingaarutilinnik amerlanngitsunik ilaqarput aamma sunniuteqarluartumik annerusumik aqunneqanngillat (takuum qulaaniittoq). Nunat allanngutsaaliukkat nunap isikkuata alianaatsup aamma qorlortut eqqaanni inissisimasut, annerusumik tassaannngillat, uumassusillit assigiinngissitaarnerisa nungoratarsinnaanerutut imaluunniit malussarinnerusut inissisimaffigisaat.

Tamanna pillugu, pissutissaqarluarpoq 2030-p kingorna sumiiffinnut illersukkanut angusassanik angusaqarluarniartunik nutaanik aalajangiinissaq – ilagalugit iluaqutit silap pissusiata allanngoriartorneranut pakkersimaarnermi aamma naleqqussarnermi sumiiffiit illersugaasut tunniussinnaasaat.

Illersuinissamut nunaminertanik immikkoortitsinissamut unammillernartut

annertunersaat tassaavoq, nunarsuarmi inuit amerliartortut nerisassaqtinniarlugit, nunamik imaanilu tunisassiornermut atorineqartussanik pisariaqartitsinerup annertusiartuinnarnera.

Pinngortitami pissuseqatigiit ataqtigiissut sunniutaat

Nunat uumassusillit assigiinngissitaarnerannik pisuut, akuttunngitsumik tassaasarpur nunat siuarsagassat annertuumik piitsoqarfiusut aamma amerliartupiloortunik innuttallit, pinngortitami isumalluutitut aamma uumassusillit assigiinngissitaarnerannut annertuumik tamaviaartitsinermik kinguneqartut. Taamaattoq, inuit nunanit pisuuneersut aamma pinngortitami pissuseqatigiinnut ataqtigiissunut sunniuteqartarput, nunani siuarsagassani uumassusillit assigiinngissitaarnerannut ajoqutaasumik, nerisassanik, atisanik, elektronikkini il. il. atuinerput aqutigalugu.

Suliffeqarfinnik uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu suliniummur peqataatitsineq

Suliffeqarfiit aamma namminersortut suliaasaqarfiisa, uumassusillit assigiinngissitaarnerannik illersuinermi akisussaaffii assigiinngitsuupput. Suliffeqarfiit nioqutissiortuupput aamma teknologiut avatangiisinik mianersuussisunut atorluarsinnaasunut aningaasaliisuupput, kisianni aamma uumassusillit assigiinngissitaarnerannut suliffissuaqarnermi ingerlatat aamma niuernermi aalajangiisarnerit aqutigalugit annerusumik ajoqusiarpur.

Saniatigut, suliffeqarfiit aamma pinngortitami pissuseqatigiit ataqtigiinnik isumalluutitut taakkulu ataanni uumassusillit assigiinngissitaartuunerinit sunnerneqartarput aamma pisariaqartitsipput. Suliffissuarnut, pinngortitami pissuseqatigiinnut ataqtigiissunut toqqaannartumik pisariaqartitsisunut assersuutigineqarsinnaasut tassaapput orpippassuarnik atuneq, aalisarneq, nunalerineq aamma pinngortitami takornariartitsineq.

Suliffeqarfeqarnermik suliassaqarfik, aningaasaqarnerup piujartitsinerusumik ineriartornissaanut peqataavoq pingaarutilik, aamma taamaammat uumassusillit assigiinngissitaarnerisa atatinneqarnissaannut aamma piujartitsisumik atorineqarnissaannut niuernerimik tunngaveqartunik sakkunik pilersitsinermut iluarsisutitut ilaavoq.

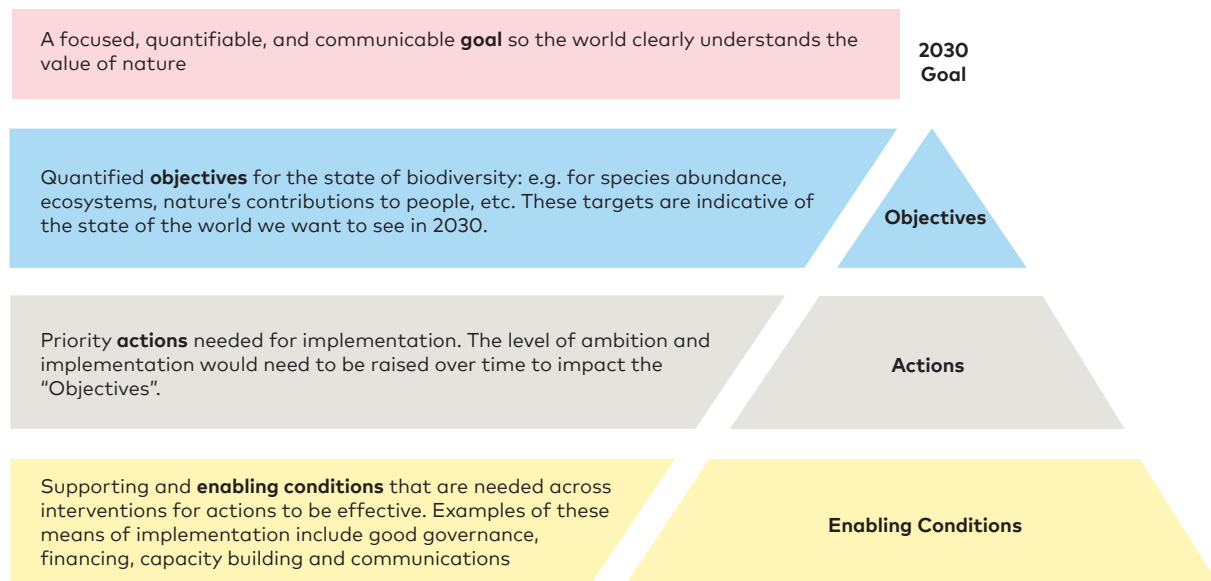
Apeqqutit pingaarutillit, Pinngortitamut Inunnullu Isumaqaatigiissutip Nutaap angujartuaarneqarnerani nunanit aamma soqutigisaqaatigiinnit allanit suussusersineqareersimasut

- Anguniakkat nutaat qanoq, qanorlu annertutigisumik Aichimi Anguniakkanut naleqqiutissappat?
- Aichimi Anguniakkat eqqortunik ilaqartut isumaqaatigigaanni, ilagalugit anguniakkat nutaat, taakku pyramidemik suleriaaseq aqutigalugu anguniakkanik, iliusissanik qaleriinnik aamma 2030-mut suliassanik ataatsimoortunik tapersersuisut aallartitsinermi piumasaqaatinik ilaqartut, taava aqqissuunneqassappat? (Takussutissiaq 5)
- Qanoq anguniakkat nutaat, nuna tamakkerlugu aamma nunap ilaanut anguniakkanut aalajangersimasunut

naleqqussarneqarsimasunut inissaqartitsissappat?

- Qanoq anguniakkat nutaat, anguniakkat anguneqarnissaannut aningaasartuutunik aqutsisoqassava aamma kikkut akiliissappat – ilagalugit nunat siuarsimasut nunallu siuarsarniakkat akornanni akisussaaffiit assigiinngisitaartut?
- Anguniakkat assigiinngissitaartut nakkutilliinermut suna suliarnut ingerlatsinerussava?
- 2020-p kingorna killissarititaasut, Parisimi Isumaqaatigiisummut-assingusumik ataqaatigiimmik aqqissuussinermik, inuiaqaatigiinnit aalajangerneqartunit tapersiissutinit aalajangersimasumik pisartunik, piffissap ingerlanerani angusaqarluarneruleriartortunik aamma aalajangersimasumik pisartumik nalilersuiffigineqartunik ("angusaqarluarniartumik ingerlatsineq") ilaqassappat?
- Qanoq anguniakkat nutaat, nunarsuaq tamakkerlugu anguniakkanut allanut naleqqussarneqassappat, ilagalugit Parisimi Isumaqaatigiissutip ataani aamma Piujartitsisumik Ineriartornermut Anguniakkat (SDG-it)?

2020-p kingorna uumassusillit assigiinngissitaarnerannut killissarititat ilaat

Takussutissiaq 5. 2020-p kingorna uumassusillit assigiinngissitaarnerannut killissarititat ilaat. (Pissarsiffik: Discussion paper 'Key Elements and Innovations for the CBD's Post-2020 Biodiversity Framework: A Collaborative Discussion Piece' 2019. <https://www.cbd.int/doc/strategic-plan/Post2020/postsbi/birdlife2.pdf>)

Piujartitsisumik Ineriartornermut Anguniakkat aamma Uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu anguniakkat nutaat

Pinngortitamut isumaqatigiissut nutaaq Uumassusillit assigiinngiiaartuunissaat pillugu Isumaqatigiissutaannaangilaq (CBD).

Uumassusillit assigiinngissitaarnerisa aamma pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiissut pingaassusaat aamma atuuffii, NP-ip Piujartitsisumik Ineriartornermut Anguniagaat (SDG-it), taakkulu anguniagaat akimorlugit tamanit ersersinneqarput, toqqaannartumik toqqaannangitsumillu. Uumassusillit assigiinngissitaarnerisa aamma pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiissut atuuffii annerusumik toqqaannartumik Piujartitsisumik Ineriartornermut Anguniagaanni (SDG)

14-imi (erngup iluani uumassusillit), aamma Piujartitsisumik Ineriartornermut Anguniagaanni (SDG) 15-imi (nunami uumassusillit) ersersinneqarput.

Uumassusillit assigiinngissitaarnerat aamma pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiissut peqqissut piujartitsisumik ineriartortitsinermut pingaaruteqaqimmata, IPBES-ip nunarsuaq tamakkerlugu nalilersuinermit nalunaarusiaa, maannakkut pinngortitamut pitsaangitsumik ineriartornerit, Piujartitsisumik Ineriartornermut Anguniakkat (SDG) piitsuussutsimut, kaannermut, peqqissutsimut, imermut, illoqarfinnut, silap pissusianut, imaanut aamma nunamut attuumassuteqartunut anguniakkat nalilersuiffigineqartut 80 %-ip tungaanut siuariartornerinik (44-suunit 35-t) akornusersuissasut siulittuivoq.

Ataatsimiinneq 2

Apeqqutit

Uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu nunarsuaq tamakkerlugu anguniakkat

Pinngortitamut Inunnullu Isumaqatigiissut nutaaq qanoq angusaqarluarniartigissava?

- Iliuusissatut pilersaarummit pioreersumit aamma Aichimi Uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu Anguniakkanit angusaqarluanninnerussaaq
- Ullumikkut angusaqarluarniarnerup killiffiata assigissavaa
- Angusaqarluarnerujussuussaaq

Sooq?

Nunarsuaq tamakkerlugu Isumaqatigiissut nutaaq qanoq ittunik anguniagaqassava?

Periarfissat illit pingaarnerpaatitatit qinikkit

- Aichimi Uumassusillit assigiinngissitaartuunerannut Anguniakkat pioreersut annerusumik minnerusumilluunniit assigissavaat
- Annertunerujussuarmik tigussaassapput aamma uuttorneqarsinnaassapput
- Uumassusillit assigiinngissitaartuunerat eqqarsaatigalugu nunarsuup/nunap ilaanut agguataarneqassapput
- Aalajangersimasumik piffissaligaassapput
- Inatsisitigut pituttorsimasuussapput

Allanik siunnersuutissaqarpa?

Nunanut illersugaasunut nunarsuaq tamakkerlugu suna anguniagaassava?

- Killiffiit allanngoratik taamaaginnarlit (nunat tamakkerlutik aamma imeqarfiit tarajuunngitsut 17%-it)
- Sumiiffiit illersugaasut 2030-mi marloriaa-tinnngortinneqartariaqarput
- 2030-mi nunap tamakkerluni 50 %-ia illersugaalertariaqarpoq
- Anguniakkat nunarsuup/nunap ilaani uumassusillit assigiinngissitaarnerisa qanoq issusaannik ersersitsisariaqarput

Allanik siunnersuutissaqarpa?

Nunanut siuarsimasunut anguniagaqartariaqarpa (aamma nuna tamakkerlugu anguniakkanik malittarinnittoqartariaqarpa), nunani siuarsagassani pinngortitami pissuseqatigiinnut sunniutaannik millisitsiniarluni?

- Aap
- Naagga

→ **Ataatsimiinneq 2-mut apersuineramik immersugassamut digitalimut innersuussissut**
<https://nmrn.wufoo.com/forms/z1ltyqof1rs20xi/>

**Anguniagaq qanoq ittoq
– taamaattoqassappat –
pijuartitsisumik atuneq aamma
tunisassiorneq aaqqiiffiginarlugit
innersuussissutigineqassava?**

Periarfissat illit pingaarnerpaatitatit qinikkiit

- Aichimi Uumassusillit
assigiinngissitaartuunerannut Anguniakkat
pioreersut taamaaginnarlit (pijuartitsisumik
tunisassiornermut aamma atunerimut
pilersaarutini ineriartortitsisoqarli)
- Anguniakkat erseqqarissunik,
uuttorneqarsinnaasunik aamma
pivusorpaluttunik oqaasertalersorneqarlit
- Anguniagaq, pitsaassutsimik imaluunniit
annertussutsinik aallaaveqarpat, nunamut
immikkuullarissuusariaqarpoq

Allanik siunnersuutissaqarpa?

**Qanoq ililluta qulakkiissavarput suliffeqarfiit
pinngortitamut tuniseqataanissaat?**

Periarfissat illit pingaarnerpaatitatit qinikkiit

- Suliffeqarfiit iluarsiiussummut pinerit tamaasa
ilaasariaqarput
- Suliffeqarfiit pinngortitamut
tuniseqataanissaat qulakkeerniarlugu,
nunarsuaq tamakkerlugu
anguniagaqartariaqarpoq

- Suliffeqarfinni pilersaarutit aamma iliuusissat
uumassusillit assigiinngissitaarnerannik
aamma pinngortitami pissuseqatigiit
ataqatigiissut illersorneqarnissaannik
ilaqartariaqarput
- Inatsilerineq aqqutigalugu, suliffeqarfinnut
uumassusillit assigiinngissitaarnerannik
aamma pinngortitami pissuseqatigiit
ataqatigiissut illersorneqarnissaannik
malittarisassaliuussinikkut

Allanik siunnersuutissaqarpa?

**Nioqqutissanut uumassusillit
assigiinngissitaarnerannut aamma
pinngortitami pissuseqatigiit
ataqatigiissunut ajoqusiinnaasunut
akileraaruteqartariaqarpa?**

- Aap
- Naagga

**Qinersinnaasuuguit, uumassusillit
assigiinngissitaarnerinut tassungalu
attuumassuteqartunut tamanut illit suna
sallitissagaluarpigit?**

-
-

Sooq?

"1800-kkunniilli timmissat
sukkatsikkiartortumik nungukkiartornerisa
procentinngorlugu annertussusaat,
pingasoriaatinngorsimavoq"

Ataatsimiinneq 3

**Inuusuttut
peqataanerat
aamma
akisussaaffiat**

Ataatsimiinneq 3

Inuusuttut peqataanerat aamma akisussaaffiat

Peqataaneq aamma inuusuttut pimoorussinerat

Umassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu Isumaqatigiissutsip immikkuullarissusaa ataaseq tassaavoq, suliniaqatigiiffinnik naalakkersuisutiguunngitsunik (NGO) peqataasunut akuersilluni ammanera, ilagalugit inuusuttut eqimattakkaat, nunap inoqqaavi aamma suliniaqatigiiffiit naalakkersuisutiguunngitsut. Peqataatitsinerup taassuma qulakkeertarpaa, annertunerusumik ammasumik ingerlatsineq atortussanngortitsinerullu naalakkersuisunit kisimi anguneqarsinnaannginneranik paasinninneruvoq, kisianni inuiaqatigiinni suliniaqatigiiffinnik aamma suliffeqarfinnik peqateqarnissaq aamma pisiortornissaq pisariaqartoq.

Nunarsuaq tamakkerlugu Inuusuttut Umassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu Attaveqarfiat

(GYBN) tassaavoq, nunat assigiinngitsut akornanni inuusuttut suliniaqatigiiffiisa aamma inuit ataasiakkaat suliamik pimoorussisut attaveqarfiat. GYBN 300-t missaanni suliniaqatigiiffinnik ilaasortaqaarpoq, nunarsuaq tamakkerlugu nunanit 140-nit ilaasortat katillugit 600.000-it missaat sinnerlugit sullissisoq. GYBN eqimattakkaat annersaraat, ataatsimeersuarnerup nalaani isumaqatiginninniarnerni inuusuttut sinnerlugit sullissisoq, inuusuttullu isumaannik siunertarisaannillu politikikkut sulinermut apuussisoq aamma inuusuttut iliuuseqarnissaannut piginnaatitsisoq.

Aamma takuuk GYBN-ip nittartagaa:

<https://www.gybn.org/about-gybn>

Ataatsimiinneq 3

Apeqqutit

Inuusuttut peqataanerat
aamma akisussaaffiat

Piujuartitsinerusumik atuissallutit
piumassavit (assersuutigalugu neqimik
annikinnerusumik nerisaqarlutit,
atisanik ikinnerusumik pisiaqarlutit,
nioqqutissat pisiarisartakkavit pilerfiannik
misissuillutit aamma periarfissanik
naapertuilluarnerusumik piujuartitsisunillu
pisillutit)?

- Aap
- Naagga

Gassinik silaannarmik
kissakkiartortitsisartunik illit aniatitsinerit
millisikkumassaviuk, timmisartukkut
angalanivit ikilisinneri aqqutigalugit?

- Aap
- Naagga

Timmisartunik angalanernut
akiliinerulissallutit piumassavit,
saniatigut aningaasat angalanerpiit
CO₂-mik aniatitsineranut taarsiullugit
atorneqassappata?

- Aap
- Naagga

Eqqarsaatigaajuk, inuusuttut Pinngortitamut
Inunnullu Isumaqatigiissutip nutaap
atuutsilerneqarnissaanut pingaartumik
atuuffeqarlutik inissisimanersut?

- Aap
- Naagga

Sooq?

Pinngortitamut Inunnullu Isumaqatigiissutip
nutaamik atortussanngortitsineranut
inuusuttut tuniseqataasinnaaneranik
qulakkeerinnittumik ingerlatsineq pillugu
Naalakkersuisut aalajangissappat?

- Aap
- Naagga

Sooq?

Immikkoortut tulliuttut, illit
naapertuilluarnerusumik aamma
piujuartitsisumik atuinissannut qanoq ilillutik
ikiorsinnaavaatsit?

- Naalakkersuisut:
- Suliffeqarfiit:
- Suliniaqatigiiffinnik
naalakkersuisutiguunngitsunik (NGO-t):
- Ilisimatusartut:
- Tusagassiortut:

→ Ataatsimiinneq 3-mut apersuineramik immersugassamut
digitalimut innersuussissut
<https://nmrn.wufoo.com/forms/z94pysm1mafhp/>

"1800-kkunniilli
paarngortut
sukkatsikkiartortumik
nungukkiartornerisa
procentinngorlugu
annertussusaat,
uumassusillit
100-kkaarlugit nuulumit
ataaseq angusimavaat"

Ataatsimiinneq 4

**Uumassusillit
assigiinngissitaarnerisa
aamma silap pissusiata
allanngoriartornerata
akornanni ataqatigiinneq**

Ataatsimiinneq 4

Uumassusillit assigiinngissitaarnerisa aamma silap pissusiata allanngoriartornerata akornanni ataqatigiinneq

Silap pissusiata allanngoriartornera, uumassusillit assigiinngissitaarnerannik annaasaqarnermit, annertunerujussuarmik soqutigineqarsimavoq. Ilaatigut oqaatigineqartarpoq, uumassusillit assigiinngissitaarnerannik soqutiginneq, tassaasoq 'inuulluarniut' aamma silap pissusiata allanngoriartorneranik akiuiniarnermit tunulluunneqartariaqartoq. Taamaattoq, pinngortitamik aserorterineq, silarsuarmiunut silap pissusiata allanngoriartorneratut sooranartigaaq. Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik annaasaqarnermik unitsitsineq aamma silap pissusiata allanngoriartorneranik akiuineq, marluullutik piujuartitsisumik ineriartortitsinermut ilaapput pingaarutillit, aamma taamaammat marluullutik Piujuartitsisumik Ineriartornermut Anguniakkat (SDG-it) anguneqarnissaannut pingaaruteqarluinnarput.

Saniatigut, sammisat taakku marluk imminnut qanittumik assigiinngitsutsigut ataqatigiipput:

1. Silap pissusiata allanngoriartornera, uumassusillit assigiinngissitaarnerannut annerpaamik sooranartuuvoq aamma sooranartunut annerpaanut tallimanut allanut (nunami imaanilu pinngortitami uumasooqarfiit aserorterneqarnerinut, uumassusilinnik aamma pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiissunik atupilunnermut, mingutsitsinermut aamma uumassusillit allameersut inangiillutik siaruaattartut) ilapittuutaavoq. Silap pissusiata allanngoriartornera pillugu Nunat assigiinngitsut akornanni Isummersoqatigiiffiup (IPCC) missingersuutigaa nunarsuaq 2°C-mik

kissarnerusoq uumassusilinnut amerlasuunut annertuumik navianartorsiorfiussasoq – aamma kiassutsip nillissutsip 'taamaallaat' 1.5°C-imik kissarnerulerneranut naleqqiullugu annertunerujussuarmik navianartorsiorfiussaaq. Assersuutigineqarsinnaavoq, IPCC-i nalilersuivoq, tassa kiassutsip nillissutsip 'taamaallaat' 1.5°C-imik kissarnerulernerpat, koraalit ikkanninguuttut 70 %-ii sinnerlugit tammartinneqassapput, massa 2°C-imik kissarnerulernerpat 99 %-it sinnerlugit tammartinneqassasut!

2. Uumassusillit assigiinngissitaarnerat piujuartinniarlugit iliuuserineqartut, silap pissusiata allanngoriartorneranut pakkersimaarinnermut aamma naleqqussarnermut aamma ikiuutaasinnaapput.
 - a. Kiattuni orpippassuarnik passussimanngitsunik annaasaqarnerup aamma nungujartornerup millisinneqarnera tassaavoq tamanut saqqumiinnartumik iluarsiissut tamanut iluaqutaasussaaq. Aallaqqaataanit orpippassuit passussimanngitsut tassaapput pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiissut nunami uumassusillit assigiinngissitaarnerannik pisuujunerpaat, massa ilutigalugu kulstoffimik annertussutsinik annertuumik milluaasut aamma toqqorsiviusut. Saniatigut, orpippassuit nunarsuup/nunap ilaani aamma sumiiffimmi erngup

kaaviiaarneranut pingaarutilimmik
atuuffeqarput, aamma sumiiffimmi silap
pissusianut nillorsiisutut sunniuteqarput
isugutammik, aalannguunnermik,
sialunnik aamma alanngortanik
isumannaarinninnikkut.

- b. Naleqqussarnek eqqarsaatigalugu,
orpippassuit ajoqusersimanngitsut
inunnut anorersuarnut, qarsutsinernut
aamma ingasattumik silami pisunut
allanut, silap pissusiata nikinneranit
ajornerulersinneqartunit, oqquiffiupput.
Sumiiffinnik illersorneqartunik
orpippassuarnik passussimanngitsunik
ilalinnik toqqaaneq taamaalilluni
pingasoriaammik siunertaqartumik
iluqauteqarsinnaavoq, uumassusillit
assigiinngissitaarnerisa
atatiinnarneqarnerinik, silap
pissusiata allanngoriartornerata
pakkersimaarneranik aamma
naleqqussarnermik.
3. Silap pissusiata allanngoriartorneranik
pakkersimaarnermut aamma
naleqqussarnermut iliuutsit sukkasuumik
angusaqarfiusut ajornaatsumik
suliarineqarsinnaapput, uumassusillit
assigiinngissitaarnerat pilliutigalugit.
Kiannerulernissaa 1.5 imaluunniit 2.0
gradinut killilerniarlugu, CO₂-p nunarsuup
silaannartaanit sukkatsikkiartortumik
peerneqarnissaa pisariaqarpoq.
Nutaaliaanerpaamik iliuuserineqarsinnaasoq
tassaavoq naatitanik nukissiassanik
uumassuseqartunit-nukissamut
kulstoffimik tigooraasunik aamma
toqqorsisunik (BECCS) naatitsinissaq.
Tamanna nunarsuup silaannartaanik

CO₂-p annertussusaanik millisitsinermut
ikiuutaaqataasinnaavoq, kisiannili nunap
annertuup naatitsivigineqarnissaa
pisariaqartinneqassaaq, tamannalu
taamaallaat annikitsuarsuarmik
uumassusillit assigiinngissitaartoqassaaq.
CO₂ tigoorarniarlugu naatitanik assigiinnik
ataatsinik naatitsiniarfiit assingusumik
assersuutaavoq alla.

Pingaaruteqarpoq maluginiassallugu,
naatitsiniarfiit imaluunniit orpippassuit
akornusersorneqartut, orpippassuarnut
aallaqqaataanit, pisoqqatut,
passunneqarsimanngitsutut aamma
orpeqarfittut annertutigisumik
uumassusillit assigiinngissitaarnerannik
uumasoqarfiusinnaanngimmata.
Orpippassuatoqqat attorneqarsimanngitsut
pingaarutilinnik arlalinnik piginnaasaqarput,
orpippassuit nutaajunerusut, akornusersorneqartut
piginnaasaqarfiginngisaannik. Orpippassuatoqqat
orpinnik uumassusilinnik amerlanernik
assigiinngitsunik ukiulinnik peqarput, aamma
amerlanernik orpinnik uppissimasunik aasunillu
imaqarput, kiisalu orpiit siaruarluarsimasunik
sorlallit agguaqatigiissillugulu portunerusunik.

Pissutsit taakku tamarmik sumiiffimmi avatangiisit
ilusilersorneqarnerinut ikiuutaapput, uumaffinnik
annerusumik allanngorannerusunik, inuussutissat
pingaartut ilaannut annerusumik pissarsiffiusut,
annerusumik nunamik paqqersaasut aamma
silaannalersuisut, iluaqutinillu allanik tunisisut.
Taakku akerlianik, sumiiffimmi uumassusillit
assigiinngitsut amerlanerusut piuinnaarissaannik
siarsaasinnaapput (<https://online.unity.edu/benefits-protecting-old-growth-forests-sustainability-studies/>).

Silap pissusiata allanngoriartornera pillugu Isumaqatigiissutip aamma Uumassusillit assigiinngiiaartuunissaat pillugu Isumaqatigiissutip (CBD) akornanni ataqatigiinnerit

Silap pissusiata allanngoriartornerata aamma uumassusillit assigiinngissitaarnerisa qanittumik imminnut ataqatigiinnerisa, pineqartut taakku marluk, suleqatigiinnarluni aamma imminnut ikioqatigiilluni sammineqarnissaat iluaqutaasutut ersersippaat.

Amerlasuut suleqatigiinnermi taamaattumi iluaqutissat tamanut saqqumiinnartutut isigaat, kisianni Isumaqatigiissutit taakku marluusut paasissutissanik avitseqatigiinngitsumik ingerlasarnerat oqaluttuarisaanermi ersersinneqarpoq. Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik politikikkut annertunerusumik soqutigineqaleriartornera, Nunarsuaq tamakkerlugu Nalilersuinermi Nalunaarusiaq, taassumalu imminnut ataqatigiinnernik pingaartitsinera pissutaallutik, kiisalu IPCC-p nunarsuaq tamakkerlugu 1.5°C-imik kissatsinnerup sunniutai pillugit immikkut nalunaarusiaq (https://report.ipcc.ch/sr15/pdf/sr15_spm_final.pdf), taakku marluk akornanni qaninnerusumik suleqatigiinnissamut aqutissiuussisinnaapput.

Pinngortitamut inunnullu isumaqatigiissummut nutaamut anguniakkat nukittuut aamma ersarissumik uuttorneqarsinnaasut, isumaqatigiissutit taakku marluk akornanni aamma silap pissusia pillugu pilersaarutip, pisariaqartitaat suleqatigiinnermi ilanngullugit eqqarsaatigineqarsinnaapput. Tamanna suli ingannerussaaq, anguniakkat taamaattut, nunat anguniakkanik angusiartornerannik nakkutilliinermut ingerlatsinernik malitseqarpata.

Siuariartornermik nakkutilliineq eqqarsaatigalugu, Parisimi Isumaqatigiissut ilinniartuunissaavoq. Parisimi Isumaqatigiissummi immikkoortut pingaarnertut tassaapput pingaarnertut anguniagaq, nunarsuaq tamakkerlugu kissatsikkiartornerup agguaqatigiissillugu 2°C-i ataatsissagaa, aamma ajornanngippat,

1.5°C-i, nunat tamakkerlutik, nuna tamakkerlugu iliuusissanik aalajangiinissamut, saqqummiussinissamut aamma atortuulersitsinissamut pisussaaftimmik ilallugu. Iliuussissat taakku ingerlaavartumik nukittorsarneqartariaqarput aamma nunat aalajangersimasumik pisartumik siuariartornerminnik nalunaaruteqartassapput.

Ukiut tallimakkaartumik, iliuutsinik nunarsuaq tamakkerlugu killiffimmik nalilersuineq ingerlanneqartariaqarpoq, aamma tamanna tunngavigalugu alloriarfissat tullittut suussanersut aalajangerneqartassapput. Uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu isumaqatigiissutip ataani immikkut amigaatigineqarput, nunat iliuusaannik ingerlaavartumik, iliuutsinik nukittuunik aamma nunarsuaq tamakkerlugu ingerlatsinernut nalilersuinissamut piumasaqaatit. Maannamut nunarpassuit, nunami uumassusillit assigiinngissitaarnerisa qanoq ingerlanerat, nunarsuaq tamakkerlugu ingerlatsinermi nakkutilliiffigineqarnissaa tunuarsimaarfigisimavaat.

Nunami, silap pissusiata allanngoriartornera pillugu inatsisiliorneq, anguniakkanik inatsisitsigut pituttorsimasunik ilallit nunat ilaanni saqqummersinneqarsimapput aamma assingusumik uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu inatsisiliornermut isumassarsiffiusinnaapput.

Tuniseqataanerit nunami aalajangerneqarsimasut (NDC-it) tassaapput Parisimi Isumaqatigiissummi aamma piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu anguniakkat anguneqarnissaanut pingaarnersaasut. NDC-it nunat ataasiakkaartut, nuna tamakkerlugu aniatitsinerit millisinneqarnissaanut suliaannik aamma silap pissusiata allanngoriartorneranit sunniutinut naleqqussarnernik saqqummiippat. Parisimi Isumaqatigiissummi (Article 4, paragraph 2 – https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf) peqataasut tamakkerlutik, kigaatsumik tuniseqataanerit nunami aalajangerneqarsimasut (NDC-it)

pillugit, anguniakkaminnik piareersaassasut, paasissutissiissasut aamma atatitsissasut piumasarineqarpoq.

Tuniseqataanerit nunami aalajangerneqarsimasut (NDC-it) tassaapput nuna tamakkerlugu pilersaarutit nammineq aalajangikkat, COP19-imi Warszawami, UNFCCC-mi aalajangikkat ataanni piumasaqaatigineqarsimasut tunngavigalugit suliarineqarsimasut, Parisimi COP 2015-i ukiut marluk sioqqullugit. Taakku politikikkut sakkuupput nukittuut pissutigalugu, nunanut allanut, ministerinut, borgmesterinut aamma suliffeqarfiit pisortaannut kalerrisaarimmata, kulstoffimik

atuiffiunngitsumut aamma aningaasaqarnermut qajannaatsumut ikaarsarneq allartittoq.

Taamaattoq, UNFCCC-mit tuniseqataanerit nunami aalajangerneqarsimasut (NDC-it) uumassusillit assigiinngissitaarnerat, pinngortitaq imaluunniit Aichimi Anguniakkat imaluunniit Piujuartitsisumik Ineriartornermut Anguniakkat (SDG-it) taakkulu imarisaat pillugit ilanngussisoqarnissaanut qinnuteqartoqanngilaq imaluunniit ilitersuisoqanngilaq.

Taamaakkaluartooq, nunarpassuit pineqartut taakku marluk akornanni ataqatigiinnernik

paasinnillutik takutitsisimapput aamma
minnerusumik annerusumilluunniit iliuusissanik
ilanngussisimapput, silap pissusiata
allanngoriartornera kiisalu uumassusillit
assigiinngissitaartuunerat, pinngortitamilluunniit
illersuinissaq, naleqqussaannermi
iliusissaminni, pakkersimaagassatut

anguniakkaminni, aniatitsiffimilluunniit
pingaarnersaata eqqarsaatigineranni,
qanorluunniit annertutigisumik pinngortitami
pissuseqatigiit ataqatigiissut silap pissusiata
allanngoriartorneranut malussaritsigineri
pillugit sammisaqartunik.

Ataatsimiinneq 4

Apeqqutit

Uumassusillit assigiinngissitaarnerisa aamma silap pissusiata allanngoriartornerata akornanni ataqatigiinneq

Siunissatsinni inuit inuulluataarnerannut suna ilungersunartumik unammillernarnerpaassasoq isumaqarpit?

- Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik annaasaqarneq
- Silap pissusiata allanngoriartornera
- Taakku ilungersunarnerat naleqqatigiipput
- Sammineqartut naleqqiunneqarsinnaanngillat
- Pissutsit toqqaannartut imaluunniit toqqaannanngitsut, uumassusillit assigiinngissitaarnerannik annaasaqarnermut aamma silap pissusiata allanngoriartorneranut pissutaasut
- Unammillernartut allat?

Iliuutsit suut iliuuserineqartariaqarpat, silap pissusiata allanngoriartornerata akiorniarneqarnera aamma uumassusillit assigiinngissitaartuunerisa illersorniarnerisa sivariartornissaat anguniarlugu?

Periarfissat pingasut qinikkit, illit pingaarnerpaatitatit

- Silap pissusia pillugu soqutigisat, politikkinut (nunalerinermut, angallannermut, nukissiornermut il. il.) naleqquttunut aamma nuna tamakkerlugu uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu pilersaarutinut politikkinullu ilanngunneqartariaqarput
- Uumassusillit assigiinngissitaartuunerat pillugu soqutigisat nuna tamakkerlugu silap pissusianut pilersaarutinut politikkinullu

ilanngunneqartariaqarput

- Nuna tamakkerlugu, silap pissusianut aamma uumassusillit assigiinngissitaartuunerannut killissarititat inatsisitsigut pituttorsimasut
- Inuiaqatigiinni innuttaasut aamma inuusuttut pineqartut aamma nammineq atuuffitsik pillugit ilisimasaqarnerulertariaqarput
- Aningaasaqarnikkut politikkit silap pissusia aamma uumassusillit assigiinngissitaarnerat eqqarsaatigalugit ilanngussisariaqarput
- Nunat assigiinngitsut akornanni ingerlatsisoqartariaqarpoq silap pissusianik aamma uumassusillit assigiinngissitaartuunerisa akornanni nukittuumik ataqatigiittoqarnerinik qulakkeerinnittunik
- Uumassusillit assigiinngissitaartuunerat aamma silap pissusia pillugu suliniutinik tapersersuineranut nunat assigiinngitsut akornanni aningaasatit
- Allani siunnersuutissaqarpa?

Silap pissusiata allanngoriartornera aamma Uumassusillit assigiinngissitaartuunerat pillugit Isumaqatigiissutit, suleqatigiittariaqarpat ataqatigiinnerit pitsaanerusumik suliniutiginarlugit?

- Aap
- Naagga

→ **Ataatsimiinneq 4-mut apersuinerimik immersugassamut digitalimut innersuussissut**

<https://nmrn.wufoo.com/forms/zz5m8ja0t37dua/>

"1900-kkunniilli aalisakkat
sukkatsikkiartortumik nungukkiartornerisa
procentinngorlugu annertussusaat,
uumassusillit 100-kkaarlugit nuulumit
ataaseq angusimavaat"

Ataatsimiinneq 5

**Pinngortitamut
isumaqatigiissutip
nutaap
atuutsilerneqarnissanut
sakkuutit**

Ataatsimiinneq 5

Pinngortitamut isumaqatigiissutip nutaap atuutsilerneqarnissaanut sakkuutit

Nuna tamakkerlugu Uumassusillit assigiinngiaartuunissaat pillugu Isumaqatigiissutip (CBD) taassumalu uumassusillit assigiinngissitaartuunerannut anguniagaanik atortuulersitsineq

Maannakkut Uumassusillit assigiinngiaartuunissaat pillugu Isumaqatigiissummut (CBD), taassumalu uumassusillit assigiinngissitaarnerannut anguniagaanik nakkutilliinermut saakkutta, ingerlatsinerit Parisimi Isumaqatigiissutip ataani ingerlatsinerit naleqqiullugit allaanerungaatsiarput. Uumassusillit assigiinngiaartuunissaat pillugu Isumaqatigiissummi (CBD), taassumalu anguniagaanik eqqortitsinnginnermi pillaatitut kingunerititaqartoqanngilaq, tamatumalu kinguneraa nuna tamakkerlugu uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu anguniakkanik atortuulersitsineq, Nuna tamakkerlugu Uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu Iliuusissat aamma Suliassamut pilersaarutit (NBSAP-it) aqqutigalugit ingerlanneqarnera, massa eqqortitsinermik nalilersuinerit imminut nalilersuiffiginertut isikkoqartut (nuna tamakkerlugu nalunaarusiat).

Nalunaaruteqarnermi sungiusarnerit

Uumassusillit assigiinngiaartuunissaat pillugu Isumaqatigiissummi (CBD), nunat, nuna tamakkerlugu uumassusillit assigiinngissitaarnerat qanoq innersut pillugu nalunaaruteqartassasut piumasarineqarpoq. Nunat tamarmik 'nuna tamakkerlugu nalunaarusiamik' ukiut sisamakkaarlugit nassiussissallutik pisussaapput: <https://www.cbd.int/reports/>

Peqataasut nalunaaruteqarnerup qanoq ingerlanneqarnissaannut ilitersuutit ineriartortitsisimapput, kisianni ilitersuutit taakku kajumissutsimik ingerlanneqarsinnaapput, taamaammallu nuna tamakkerlugu nalunaarutit annerusumik assigiinngitsumik isikkoqartarput. Taamaannera nunap anguniakkanik angusaqarnissamut tuniseqataanerata annertussusaanik eqqortumik nakkutilliinermik assut ajornakusoortitsivoq.

Nuna tamakkerlugu Uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu Iliuusissat aamma Suliassamut pilersaarutit (NBSAP-it)

Nunat tamarmik uumassusillit assigiinngissitaarnerannik qanoq illersuissamut pilersaarutit (NBSAP-it) aqqutigalugit ineriartortitsissallutik, taakkulu tamanut ammasumik saqqummersinnissaannut pisussaapput. Nunat, Nuna tamakkerlugu Uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu Iliuusissat aamma Suliassamut pilersaarutit (NBSAP-it) taamaattunik suliaqassallutik aamma uumassusillit assigiinngissitaarnerannik illersuinerup ('nalinginnaasutut') aamma piujuartitsisumik atuinissartik pillugu immikkoortunut aamma immikkoortut tamakkerlugit pilersaarutitut politikkinullu qanoq ilillutik ilanngussinissamik allaaserinissaannut pisussaaffeqarput.

Nuna tamakkerlugu Uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu Iliuusissat aamma Suliassamut pilersaarutit (NBSAP-it) nalilersuinerit, nunat nalinginnaasunngorsaallutik nikippiarsimanngitsut uppersarnerneqarpoq. Ineriartornermi pitsaasoq ataaseq tassaavoq, nunat amerliartortut uumassusillit

assigiinngissitaarnerat pillugu inatsisilianik akuersissuteqarnerat, uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu suliniutit inatsisitigut pituttorsimasut qulakkeerniarlugit aamma uumassusillit assigiinngissitaarnerannik illersuinermut naalakkersuisut qaffasinnerpaamik akisussaatinniarlugit. Nuna tamakkerlugu Uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu Iliuusissat aamma Suliassamut pilersaarutit (NBSAP-it) tamakkerlutik uani nittartakkamit aaneqarsinnaapput: <https://www.cbd.int/nbsap/default.shtml>

Neriorsuutit

Parisimi Isumaqaatigiissutip akerlerluinnaanik, Uumassusillit assigiinngiiaartuunissaat pillugu Isumaqaatigiissut (CBD) ingerlatsinermut iliuusissanik peqanngilaq soorlu Tuniseqataanerit nunami aalajangerneqarsimasut (NDC-it), kisianni kajumissutsimik neriorsuutit atorlugit sulivoq. Neriorsuinerit taakku assigiinngitsorpassuarnik iluseqarsinnaapput aamma sananeqarsinnaapput, aamma neriorsuinerit sananeqarnissaannut imaluunniit malinnissaannut ileqqussanik aaqqissuussaqanngilaq.

Aningaasaqarnikkut pisussaaffiit

Immikkut piumasaqaatini pituttorsimanngitsuni, Uumassusillit assigiinngiiaartuunissaat pillugu Isumaqaatigiisummi (CBD) oqaatigineqarpoq, nunat siuarsarniakkat Isumaqaatigiisummi

pisussaaffitsik naammassinniarlugit, nunanit siuarsimasunit aningaasatigut isumalluutiniq nutaanik aamma ilassutiniq pissarsiaqarnissaminut pisinnaatitaasut. Nunat siuarsarniakkat malillugit tapersiineq taanna takkussimanngilaq. Piumasaqaatit nutaat eqqortinniarlugit aamma nunani siuarsarniakkani piginnaasat qaffanniarlugit isumalluutit naammattut pissarsiarinissaat, taamaammat Uumassusillit assigiinngiiaartuunissaat pillugu Isumaqaatigiisummi (CBD) sammisaavoq sulimaannakkut eqqartorneqartoq.

Eqqortitsinermi ingerlatsinermi iliuusissat

Uumassusillit assigiinngiiaartuunissaat pillugu Isumaqaatigiissut (CBD), avatangisut pillugit isumaqaatigiissutit toqqaannarnerusumik piumasaqaatillit allat akerlianik, eqqortitsinermut ingerlatsinermi iliuusissanik peqanngilaq. Uumassusillit assigiinngiiaartuunissaat pillugu Isumaqaatigiisummi (CBD) taassumalu aalajangigaanik eqqortitsinnginnermi pillaatitut kingunerititaqartoqanngilaq. Taamaannera Isumaqaatigiisummi taassumalu anguniagaanik, eqqorluartumik eqqortitsinermik nakkutilliinermut unammillernarnerulersitsivoq. Nuna tamakkerlugu pinngortitamik illersuineq aamma nunanut siuarsarniakkanut ikiorsiissuteqarneq, taamaammat naalakkersuisut aamma nuna tamakkerlugu inatsisartut politikkikkut piumasaat apeqqutaavoq.

Ataatsimiinneq 5

Apeqqutit

Pinngortitamut isumaqatigiissutip nutaap
atuutsilerneqarnissaanut sakkuutit

**Qanoq ililluni aningaasaliineq, nunani
siuarsarniakkani uumassusillit
assigiinngissitaartuunerat illersorniarlugu
qulakkeerneqartariaqarpa?**

- Nunat siuarsarniakkanut aningaasaliinerit
pisariaqartinneqartut isumannaarniarlugit
pingaarnertut akisussaassapput
- Nunat siuarsarniakkat aamma nunat
siuarsimasut aningaasartuutininik
avitseqatigiittariaqarput
- Suliffeqarfii namminersortut, uumassusillit
assigiinngissitaartuunerannik aamma
kingornuttakkanit isumalluutininik atuisut,
annerusumik tunisisuusariaqarput, s. i.
uumassusillit assigiinngissitaarnerannut
aningaasaateqarfik aqqutigalugu
- Allani siunnersuutissaqarpa?

**Illit naalakkersuisutit, nunanni uumassusillit
assigiinngissitaarnerisa nungukkiartornerat
unitsinniarlugu, uumassusillit
assigiinngissitaarnerat pillugu inatsimmik,
inatsisitigut pituttorsimasunik anguniakkat
aqqutigalugu pisussanngortinneqassappat?
(soorlu silap pissusiata
allanngoriartorneranut inatsisiliorneq nunat
ilaanni nassaassaasut assigalugit)**

- Aap
- Naagga

Sooq?

→ **Ataatsimiinneq 5-imut apersuinerimik immersugassamut
digitalimut innersuussissut**
<https://nmrn.wufoo.com/forms/z1y6c0b213oa3nj/>

Nunat COP15-imut Kinami peqataasut, uumassusillit assigiinngissitaarnerat illersorniarlugu Tuniseqataanerit nunami aalajangerneqarsimasut (NDC-it) pillugit ataquatigiimmik aaqqissuussinerit, ukiut tallimakkaarlugit sakkortusineqartarnissaannut isumaqatigiittariaqarpat? (soorlu Parisimi Isumaqatigiissutip ataani silap pissusiata allanngoriartornerani taamaattoq)

- Aap
- Naagga

Nunat ataasiakkaat anguniakkanik eqqortitsiartornerat nakkutiginiarlugu nunarsuaq tamakkerlugu ingerlatsinermut iliuusissanik peqartariaqarpa?

- Aap
- Naagga

Nuna tamakkerlugu Uumassusillit assigiinngissitaarnerat pillugu Iliuusissat aamma Suliassamut pilersaarutit (NBSAP-it) inatsisitsigut pituttugaasut aamma piffissap ingerlanerani angusaqarluarniarnerup qaffakkiartorneranut ingerlatsinermi iliuusissanik ilanngussisut (soorlu Parisimi Isumaqatigiissummi), uumassusillit assigiinngissitaarnerannut anguniakkat pitsaanerusumik atortuulersinneqarneranik kinguneqarsinnaassasut isumaqarpit?

- Aap
- Naagga

Sooq?

Innersuussinermi ataatsimiinneq

**Illit, politikikkut aalajangiisartunut
pingaarnert suna innersuussissutigerusuppiuk?**

- Nammineq oqaatsitit atorlugit
innersuussissummik allagaqarit

→ Innersuussinermi ataatsimiinnermut apersuineramik immersugassamut
digitalimut innersuussissut
<https://nmnrn.wufoo.com/forms/z1goorfb0gzmcec/>

Ilanngussanut apeqqutit

Nalilersuinermi ataatsimiinneq

Paasissutissiineri allakkiat oqimaatigiippat paasinarlutillu?

- Aap, assut
- Aap
- Naagga
- Naagga, naamerluinnaq
- Oqaaseqaatit?

Nerrivissinni isummat assigiinngitsut saqqummersinneqarpat oqallisigineqarlutillu?

- Aap, assut
- Aap
- Naagga
- Naagga, naamerluinnaq
- Oqaaseqaatit?

Ataatsimut isigalugu uumassusillit assigiinngissitaarneri pillugit workshopip aaqqissuunneqarnera iluarisimaarpiuk?

- Aap, assut
- Aap
- Naagga
- Naagga, naamerluinnaq
- Siunnersuutit?

Workshopip inerner, uumassusillit assigiinngissitaartuunerat pillugu apeqqut pillugu politikikkut aalajangiineri pingaarutilimmik atorneqassasut isumaqarpit?

- Aap, tamanna tatigilluinnarpara
- Aap
- Naagga
- Naagga, naamerluinnaq
- Innersuussissutit?

Siunissami suliap ingerlanerani imaattumi peqataaqqikkusuppit?

- Naamerluinnaq, piffissaajaataannaapput
- Immaqa
- Illumorluinnaq!

→ Ilanngussanut apeqqutitut apersuinermik immersugassamut
digitalimut innersuussissut
<https://nmrn.wufoo.com/forms/zkjsqq129da7j/>

Nunat Avannarliit suleqatigiinnerat
Nordens Hus
Ved Stranden 18
1061 København K
www.norden.org

Pinngortitamut inunnullu Nunarsuaq tamakkerlugu isumaqatigiissut ataatsimut angujartuaarlugu - Uumassusillit assigiinngissitaarnerannik, pinngortitami pissuseqatigiit ataqatigiinnerannik aamma piujuartitsisumik atuinnermut anguniakkanut nutaanik pilersitsinermi inuusuttunik peqataatitsineq

Nunarsuaq tamakkerlugu inuusuttut, nunarsuarput illersorniarlugu iliuuseqartoqarnissaannik piumasagaateqarput. 2020-mi pinngortitamut inunnullu nunarsuaq tamakkerlugu isumaqatigiissut nutaaq atortuulersinneqassaaq, nunarsuarmi uumassusillit assigiinngissitaartuunerannik aamma pinngortitami pissuseqatigiinnik ataqatigiinnik illersuinissamut aamma atatitsiinnarnissamut anguniakkanik aalajangiisoq. Pingaaruteqarluinnarpoq anguniakkat taakku nutaat aalajangiunneqarpata inuusuttut nipaasa tusaaneqarnissaat, pissutigalugu taakku maannakkut kinguaariiginnarnut sunniuteqartussaangimmata, kisianni aamma siunissami kinguaariinnut taakkulu inuussutissarsiornerannut sunniuteqartussaammata.

Nunani Avannarlerni inuusuttut nipaasa tusarneqarnissaat qulakkeerusupparput aamma taamaammat uumassusillit assigiinngissitaarnerannik pinngortitamilu pissuseqatigiinnik ataqatigiissunik illersuinnermut piujuartitsisumillu atuinnermut anguniakkat nutaat aalajangerneqarnissaannut, taamatullu pinngortitamut inunnullu isumaqatigiissutip nutaap qulakkeerneqarnissaanut, inuusuttut peqataatinneqarnissaannut sakkuusivik una ineriartortissimavarput! Sakkuusivik pinngortitamut inunnullu nunarsuaq tamakkerlugu isumaqatigiissutip nutaap ineriartortinneqarnissaanut inuusuttunut allanullu inuusuttunik peqataatitserusuttunut atugassatut suliarineqarpoq. Kinaluunniit

inuusuttunik tusarniaanermik aqqqissuinissamik, aqqutissiuinissamik aamma peqataatitsinissamik kissaateqartoq sakkuusivimmik atuinissamut tikilluaqquneqarpoq. Inernerit aalajangiisartunut, inunnullu tamanut aamma atorfeqarfinnut naleqquttunut paasissutissiissutigineqas-sapput aamma nunarsuarmi inuusuttut suliniaqatigiiffiannut annerusumut ilaassaaq.

Inuusuttut, inuusuttut kattuffii aamma soqutigisaqatigiit allat, apeqqutit pingaarnerit pinngortitamut inunnullu isumaqatigiissummut nutaamut attuumassuteqartut oqallisigineqarnissaannut aqqutissiuinissaannik tapersersuinissaq aamma inuusuttunut workshopimit inernerit tatiginartuunerinik qulakkeerinninnissaq siunertarineqarpoq.

Sakkuusivik ineriartortinneqarsimavoq Nunat Avannarliit Siunnersuisoqatigiivi aamma Nunat Avannarliit Ministeriisa Siunnersuisoqatigiivi qanimut suleqatigalugit, Nunani avannarlerni inuusuttut qanimut suleqatigalugit.

Sakkuusiviup saniatigut atuagaq najoqqutassaq, workshopinik aamma tusarniaanernik aqqqissuussinnermut tapersersorneqarnissamut pisariaqartitsisunut atugassiissutigineqarsimavoq. Atuakkamut najoqqutassamut, inuusuttunut workshopinik aamma peqataatitsinermik aqqqissuisunut paasissutissiinnissaq aamma workshopinut piareersaaneranni ilitersuinissaq siunertarineqarpoq. Atuagaq najoqqutassaq naleqqussaruminartuuvoq aamma kajumissutsimik atuagaavoq najoqqutassaq, imarisamut attuumassuteqartumik eqqarsaatersornerni atorineqarsinnaasoq.

Atuagaq najoqqutassaq: Inuusuttunik tusarniaanermik aqqqissuinnermut Pinngortitamut inunnullu Nunarsuaq tamakkerlugu isumaqatigiissut ataatsimut angujartuaarlugu
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:norden:org:diva-5689>